גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ

נִפְלָאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

אחד היסודות אצלנו הוא שהיחס בין "'מצא' או 'מוצא'" — בין "מצא אשה מצא טוב" ל"מוצא אני מר ממות את האשה" — הוא השאלה אם אדם "מוצא אני", והמבט שלו על האשה הוא מתוך האנוכיות הסובייקטיבית שלו, או שהאדם מוצא את אשתו באמת, "מצא אשה", עומד פנים בפנים מול האשה האובייקטיבית. תכלית הנסירה, לעבור מיחס של אחור באחור, שרואה את הזולת מתוך המבט ה'אחורי' שלי, המושפע כל־כולו מהמניעים הזרים בלא־מודע שלי, ליחס של פנים בפנים, שרואה את הזולת באמת, בלי מסכות ותדמיות חיצוניות.

[מתוך השיעור 'תיקון פרצוף־זנב']

בראשית תשפ"ז

422 | שנה תשיעית

בראשית ה'תשפ"ז

04 **תיקון פרצוף־זנב**
שמחת בית השואבה (חלק אחרון)
יסודות התת־מודע וזוגיות מתוקנת

12 **"יקוו המים אל מקום אחד"**
רשימה לפרשת בראשית
סודות הפסוק התשיעי בפרשת בראשית

17 **יחוד הפשט והסוד**
מאור עינים בראשית
סוד תורה לשמה

21 **פניני זֹהר**
"אזדעזעו"
הזעזוע שדוחף קדימה

23 **ביאורי תפלה**
מנחה של שבת
ביאור ברכת "אתה אחד"

26 **הסיפור החסידי**
למה לשאול שאלות?
ה'צמח צדיק' מויז'ניץ

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
חנוכת הבית

29 **הַמְּצוֹר לִילָדִים**
סָנֵגוֹרָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל
רָזִי יְסַפֵּר לָנוּ עַל לִמּוּד הַזְּכוּת
שֶׁל רַבִּי לֵוִי יִצְחָק מִבֶּרְדִּיטְשׁוֹב
וְעַל "עֲווֹנוֹתָיו" הַחֲמוּרִים

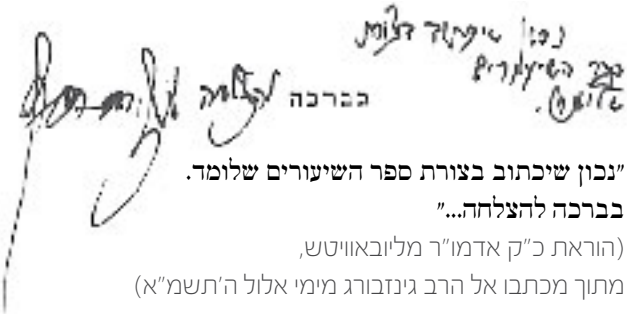

"נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד.
בברכה להצלחה..."
(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש,
מתוך מכתבו אל הרב גינזבורג מימי אלול ה'תשמ"א)

העלון מופק ע"י עמותת
אוהבים להיות יהודים.
לקבלת השיעורים במייל
ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עורך: אביב מויאל
עיצוב: דעה אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי,
בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם־
זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רווה

ב"ה

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראי **נפלאות**, בתוך כל בית ישראל.

שלשה שיעורים בגליון פרשת בראשית: חלק מהתוועדות **שמחת בית השואבה**, רשימה לפרשת **בראשית** ו**מאור עינים** על הפרשה.

השיעור הראשון – **תיקון פרצוף־זנב** – הוא סיומה של התוועדות **שמחת בית השואבה** דהאי שתא ובו תמצאו התבוננות נפלאה לכבוד **ת**הא **ש**נת **פ**רצוף־**ז**נב. השיעור מעמיק ב**יחס בין הגאוה והתאוה** בתת־מודע, צד האחור של הנפש, ופורש את ההתבוננות לתחומים רבים – מעבודת ה' הפנימית לתפיסות פסיכולוגיות ומחשבתיות ועד ליחס הנכון בין איש ואשה. **שיעור שלא כדאי להחמיץ**.

בשיעור השני – **"יקוו המים אל מקום אחד"** – תוכלו לקרוא רשימה טריה על **סודות הפסוק התשיעי** בפרשת בראשית, בו טמון באופן מופלא כל **סדר ההשתלשלות**.

השיעור השלישי – **יחוד הפשט והסוד** – הוא שיעור ב**מאור עינים** על הפרשה ובו מתבארת תורה יפהפיה המסבירה שסוד ה**תורה לשמה** הוא יחוד תורת השמים ותורה הארץ – **הנסתר והנגלה**.

שמו לב למדור החדש שלנו לשנת תש**פ"ז** – **פניני זֹהר** – המיוסד על הערות **רבי לוי יצחק** שניאורסון על הזֹהר ועל ביאורי בנו, **הרבי מליובאוויטש**.

בעקבות **התגובות הנלהבות** לגליון סוכות, רדי החליט **לחוד לכם חידה** גם השבוע. האתגר מחכה ב**מדור לילדים**.

והעיקר – "**באופן שהאדם מעמיד את עצמו בשבת זו, כך תתנהל השנה כולה**" – שתהיה לכולנו **שבת בראשית** חסידית ומרוממת שתלך איתנו כל השנה כולה.

שבת שלום ומבורך

המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת נח הבעל"ט:

נ"ך יומי – שופטים פרקים ג־ט; **משנה – חולין** פרק ח.

שיעור

שמחת בית השואבה (חלק אחרון)

תיקון פרצוף־זנב

קיצור מהלך השיעור

שמחת בית השואבה הנפלאה לה זכינו בחג חתמה בעוד רמז מיוחד לשנת ה־**פז** שלנו – **פ**רצוף־**ז**נב. **פרק א** מלמד כיצד שני המצבים האלה הם בעצם **שני יסודות של התת־מודע שלנו – הגאוה והתאוה** – ודן מה מהם משפיע ומשמעותי יותר, לפי גישות **חב"ד וברסלב**. בתוך מוסבר מחדש **מושג הפרצוף**, והוא מסיים בהתבוננות מופלאה על **מסכה, פרצוף ופנים של משה רבינו**. **פרק ב** נוגע במשמעויות נוספות של פרצוף וזנב בחשיבה **התורנית והאנושית** ונוגע ב**אבולוציה** ובשיטותיהם של **פרויד ויונג**. **פרק ג** חוזר לדיון המקורי בחז"ל, על פרצוף וזנב כשתי דעות ביחס ל**בריאת האשה**, ודן בדברים **בהקשר הזוגי**.

נציין שבהתוועדות עצמה הונחה רק תשתית ההתבוננות 'בקיצור הכי נמרץ', ובהמשך לכך – בפרק ה־100 של **הסכת רואים־נפלאות**, שזכינו להקליט עם הרב מיד אחרי ההתוועדות, ובכמה רשימות נוספות – היא התפתחה מאד, ועוד לאלו־ה מילין בע"ה. התוועדות עשירה ועסיסית, גדושה בהשכלה ובעבודה.

א. גאוה ותאוה

תהא שנת פרצוף זנב

אנחנו מדברים מתחלת השנה על **ת**הא **ש**נת **פז**[א]. נאמר כעת עוד התבוננות בענין:

כשאדם הראשון נוצר. כתוב בגמרא שהוא נברא דו־פרצופין[ב] — "אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפך"[ג]. האחור הוא הצלע שה' לקח מהאדם ובנה ממנה את חוה. יש בסוגיא שם מחלוקת מפורסמת של רב ושמואל מהי אותה צלע, מהו האחור — "חד אמר פרצוף וחד אמר זנב". מי שלומד קבלה[ד] יודע שהסוד של פרצוף וזנב הוא

נרשם על ידי איתיאל גלעדי. אור לח"י תשרי פ"ז – כפ"ח. לא מוגה.

א ראה "רמזי תשפ"ז" (מרשימות הרב אלול תשפ"ו; נדפס בנפלאות ראש השנה תשפ"ז).

ב ברכות סא, א; עירובין יח, א.

ג תהלים קלט, ה.

ד ראה פרדס רימונים שי"ח; ע"ח של"ו. ובכ"מ.

משהו יסודי מאד בתורת הנסתר.

זהו רמז מובהק ביותר ל**ת**הא **ש**נת **פז** — **ת**הא **ש**נת **פ**רצוף־**ז**נב, שנה של **פ**רצופים **ו**זנבות. יש את הזנב של הקדושה — השטריימל שמעל הראש... — כמאמר חז"ל "והוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים"[ה].

פרצוף וזנב – גאוה ותאוה

בקיצור הכי נמרץ: ב"אחור וקדם צרתני" נברא אדם הראשון עם מודע ועם לא־מודע. המודע שלו הוא הפנים, ה"קדם", והלא־מודע שלו הוא ה"אחור". על האחור כתוב "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו'"[ו], שלא תכנסנה מחשבות לא טובות מהלא־מודע, מצד האחור[ז] (הצד האחר, **סטרא אחרא** בארמית, בו שוכנת **לילית**, חושבנא דדין כחושבנא דדין[ח], כנודע[ט]). המחלוקת כאן מהו האחור של האדם — פרצוף או זנב.

בקבלה פרצוף הוא שיעור קומה, דמות, בן אדם. היום מקובל שפרצוף הוא פנים, וגם בכמה מקומות בחז"ל משמע שפרצוף היינו פנים[י]. אבל האם פרצוף ופנים הם בדיוק אותו דבר? אכן, פרצוף הוא לא בדיוק פנים. פרצוף הוא מלה מיוונית, שבאה ממסכה שהשחקן היה שם על הפנים שלו כדי להעמיד פרצוף. אנחנו אוהבים לעשות פרצופים... בשפה המקובלת היום, לעשות פרצופים פירושו לעוות את הפנים — פרצופים הם עיוותים של הפנים. כלומר, באמת פרצוף הוא ממוצע בין פנים לבין מסכה של ממש. ככה נגדיר, שפרצוף הוא העמדת פנים — איך אני רוצה שאתה תראה אותי, איך אני רוצה להדמות בפניך או בפני הצבור. זה הפרצוף שלי. זהו ממש פשט. הפרצוף שלי הוא לא הפנים שלי — פנים משמע פנימיות — אלא איך אני מראה את עצמי כלפיך. באמת פרצוף הוא כבר חצי מסכה שמכסה על המהות האמתית שלי, על הפנים שלי. בפרצוף יש פריצה החוצה מהפנים האמתיות שלי, וכן רצף של 'פוזות' שמתאימות לסיטואציות שונות (בשנת פז עושים רצף של פוזות...).

> פרצוף הוא ממוצע בין פנים לבין מסכה של ממש. פרצוף הוא העמדת פנים – איך אני רוצה שאתה תראה אותי, איך אני רוצה להדמות בפניך או בפני הצבור

אלו דעות רב ושמואל ו"אלו ואלו דברי אלהים חיים" — יש גם פרצוף וגם זנב. מה הכוונה באמירה שבתוך הלא־מודע של אדם הראשון יש גם פרצוף וגם זנב? יש את החקירה הידועה, שחוזרים עליה כל פעם[יא], מה עיקר היצר הרע — הגאוה או התאוה? אלו שני השרשים. שניהם קיימים בצד האחור, "'אחרי לבבכם' זו מינות [הנובעת מפולחן־עצמי, גאוה]... 'ואחרי עיניכם' זו זנות"[יב] (כשבתחלה קודמת הגאוה לתאוה, אך בסוף הכל נכלל בזנות[יג] של "אשר אתם זֹנים אחריהם"[יד], ודוק).

ה אבות פ"ד מט"ו.

ו במדבר טו, לט.

ז וראה גם לחיות במרחב אלוקי פ"ז. ובכ"מ.

ח ממוצע **ח** אותיות **סטרא אחרא** הוא 60, **ס** האות הראשונה של הביטוי. ממוצע **ה** אותיות **לילית** הוא 96, **צו**. שני ערכי הממוצע עולים יחד **ציון**, **יוסף**, ועם מספרי האותיות, **ח־ה**, עולה הכל 169, **אחד־אהבה** ברבוע, וד"ל.

ט בריבוי מקומות בכתבי הרמ"מ משקלוב, ועוד.

י ראה ברכות נח, א; סנהדרין לח, א. ובכ"מ.

יא בריבוי מקומות – ראה לדוגמה שיעור ט"ו תמוז תשפ"ו.

יב ספרי עה"פ (וראה עד"ד ברכות יב, ב).

יג וראה לקמן בפנים שיצר הזנות הוא בעיקר בלב, היינו שגם "'אחרי לבבכם' זו מינות" נכללת בו, ודוק.

יד אך עיי"ש בספרי (ובברכות) ש"אשר אתם זֹנים אחריהם" היינו עבודה זרה (ועוד בספרי שם דיון האם העינים הולכות אחרי הלב או הלב אחר העינים), ודוק היטב. ורמז: "**ולא תתורו אחרי לבבכם**"־**מינות** "**ואחרי עיניכם**"־**זנות** עולה 2756, יהלום **בן**, שני פגמים כללים בשם **בן** דוקא (וראה עוד לקמן הערה עה) וד"ל. ובתוספת "**אשר אתם זנים אחריהם**" (1313) עולה הכל 4069, 13 פעמים 313, השראה 3 פעמים השראה 13!

הפרצוף, שהוא העמדת פנים, הוא האגו שלי — אני לא רוצה שיראו את האני האמתי, אני מתבייש, אז אני עושה פרצוף כאילו אני מישהו אחר, מישהו בסדר, מישהו נחמד כזה (אך מי שיש לו 'חוש' מרגיש מיד שזהו עיוות הפנים האמתיות, לא מאמין לפרצוף השקרי, "שקר החן"[טו]...). זו גאוה, השתקפות של שרש הגאוה. לפי חב"ד, הגאוה היא השרש של כל הפגמים האחרים בנפש. לדעה זו, הגאוה היא עצם הסטרא אחרא, לשון אחרוּת, דימוי למישהו אחר מתוך מודעות עצמית שאני אחר ממך, עיקר ביטוי הגאוה שלי, ההתנשאות שלי ביחס אליך. **זנב** הוא מלשון **זנות**[טז](וכן מלשון **זב**[יז], עוד ביטוי של פגם הברית[יח]). רבי נחמן מברסלב סובר (**ברסלב היינו סברת הלב**), שהתאוה — תאות המשגל, בלשון הראשונים — היא הפגם העיקרי בנפש האדם, וממילא עיקר התיקון הוא תיקון הברית (שהוא התיקון הכללי[יט], כללות כל התיקונים[כ]).

הגאוה היא עצם הסטרא אחרא, לשון אחרוּת, דימוי למישהו אחר מתוך מודעות עצמית שאני אחר ממך, עיקר ביטוי הגאוה שלי, ההתנשאות שלי ביחס אליך

מי שאומר פרצוף הוא חב"דניק, מי שאומר זנב הוא ברסלבר — מחלוקת מה השרש של הלא־מודע, הגאוה או התאוה[כא].

שיווי משקל של פרצוף־זנב

ורמז מכוון (שממחיש ש"אלו ואלו דברי אלהים חיים"): **פרצוף־גאוה** שוה בדיוק **זנב־תאוה!**

המספר הזה, 471, עולה גם אש במילוי — **אלף שין**. האות אלף היא שרש הגאוה, כפי שרמוז באות הראשונה של דברי הימים, **א** רבתי של "**אדם**", הרומזת למודעות העצמית המופרזת שלו, שרש כל החטאים והחסרונות[כב] (אותה מתקן משה הענו מכל אדם ב־**א** זעירא של "**ויקרא**"[כג] — **משה־ענו** הוא התיקון של **פרצוף־גאוה**[כד], חושבנא דדין כחושבנא דדין). האות שין, האות העיקרית של המלה אש, היא מקור התאוה הבוערת, כרמוז ב־**ש** רבתי בפתיחת מגלת "**שיר השירים**"[כה], המוקדש כולו ליצר היחוד בין איש ואשה (שם היינו אש־קדש, **אש־י** ו**אש־ה** של **איש** ו**אשה** ש"זכו **שכינה** ביניהם", אך בלעומת־זה "לא זכו אש אוכלתן"[כו]).

טו משלי לא, ל.

טז וראה חז"ל על "ויזנב בך" (דברים כה, יח – "מכת זנב, חותך מילות וזורק כלפי מעלה", רש"י שם ע"פ תנחומא כי תצא י) – שימוש בזנב כדימוי (לברית ובעיקר) לפגם הברית.

יז **זב** משותף ל**זנב** ול**כזב** – אם הפרצוף משקר הזנב מכזב...

יח וראה לקמן ש־**זנב** בגימטריא **נדה**, שנקראת בתורה גם "זבה" (ויקרא טו, יט).

יט לקו"מ כט ו־לו.

כ רבי נחמן מדגיש גם את ההתמודדות עם העצבות והיאוש, הצד השני של מטבע הגאוה, כאשר השמחה באה דווקא בזכות השפלות (כמבואר במאמר השפלות והשמחה של רבי אייזיק מהומיל). הגאוה היא מיסוד האש דקליפה והעצבות היא מיסוד העפר דקליפה (תניא פ"א) והתיקון של שניהם הוא במדת "ואנכי עפר [דקדושה] ואפר [מכח האש דקדושה]" (בראשית יח, כז), השפלות של אברהם אבינו. בכל אופן, אצל רבי נחמן העצבות באה בעיקר כתוצאה מפגם הברית – כשאדם שרוצה להיות ירא־שמים נופל בפגם הברית הוא מתעצב (אך באמת, אליבא דשיטת חב"ד, השרש העמוק של העצבות הזו גופא נובע מהגאוה – מכך שאינו מוכן להכיר בכך שבאמת אינו צדיק הנקי מלזנות אחרי הרהורים רעים, כמבואר בתניא פכ"ז, ובאריכות ב"פרק בעבודת ה'" ב**לב לדעת**), ואכמ"ל.

כא ובגימטריא שהובאה לעיל, **סטרא אחרא** היינו הגאוה (כהגדרה בתניא פ"ו שסטרא אחרא היינו "כל מה שאינו בטל אצלו ית' אלא הוא דבר נפרד בפני עצמו", עיי"ש בארוכה) ו**לילית**, המפתה את האדם, היינו הזנות.

כב לקו"ת ריש ויקרא (וראה גם **מעין גנים** ח"ג פרשת ויקרא).

כג וראה לקו"ת שם. ה־**אלף** דקדושה היא סוד ה**מסוה** ששם משה על פניו, כדלקמן בהמשך הפרק.

כד ובו מתקיים "מאן דאיהו זעיר איהו רב" (זהר ח"ג קסח, א) – משה הענו הוא־הוא משה רבינו לדורי דורות.

כה פסוקי הפתיחה של דברי הימים ושיר השירים – "**אדם שת אנוש**" ו"**שיר השירים אשר לשלמה**" (פסוק שיש **ש** בכל מלה שלו) – עולים יחד 3083, **אש** ועוד 2782, **הוי**' פעמים **אנכי הוי**', ודוק.

כו סוטה יז, א. "אש אוכלתן" (אכילה לשון זיווג בכ"ד) היינו אש התאוה (ולפירוש שמדובר באש הכעס היינו על דרך המבואר בתניא שגאוה וכעס – **כעס** עולה י"פ **גאוה**,

ועוד רמז מכוון: **פרצוף־זנב** עולה **תפלה**. כדי לתקן את שני היצרים מניחים תפילין — **תפלה** של יד כנגד הלב, לתקן את יצר הזנות שבלב, ו**תפלה** של ראש (שעושה לאדם 'פרצוף' חדש[כז]) לתקן את יצר הגאוה שבראש (המח, מקום המודעות העצמית). תיקון הלב הוא על ידי "**תפלה** לדוד"[כח] (**דוד** בגימטריא **יד**), המלך שהוא "לב כל ישראל"[כט] (שהתענה עד שלבו היה חלל בקרבו מיצר הזנות[ל]), ותיקון הראש על ידי "**תפלה** למשה"[לא], משה רבינו, "ראש בני ישראל"[לב], הענו מכל אדם (כנ"ל)[לג].

משה רבינו – פנים, פרצוף ומסכה

הזכרנו שלש בחינות — פנים, פרצוף, מסכה. והנה, בגימטריא **פנים־פרצוף־מסכה** עולים 761 (20 בהשראה), כמו חותם התורה — "[אשר עשה משה] **לעיני כל ישראל**" (הנעוץ בתחלת התורה[לד], "בראשית ברא אלהים").

משה גם כועס, וכאשר "בא לכלל כעס בא לכלל טעות", היינו שמטעה את העם לגבי פניו האמתיות, אופיו האמתי

את הפסוק "אשר עשה משה לעיני כל ישראל" דורשים[לה] על שבירת הלוחות "לעיני כל ישראל" בשל חטא העגל — "עשו להם עגל מסכה"[לו]. ובאמת, בעקבות חטא העגל שם משה על פניו מסוה[לז], כדי שלא יזונו מקרני ההוד שלו (להן זכה אחרי תיקון חטא העגל וקבלת הלוחות השניים), בזמנים שלא מתאים, וכי יראו מגשת אליו (בעקבות התדרדרות העם בעקבות החטא[לח]).

מתי משה מופיע לעם במסכה? בשעה שהוא מוכיח (או מעניש) את העם. פני הזעם של משה היינו המסכה שלו (שיותר עבה וגסה — מעלימה ומסתירה, משנה ומעוותת את הפרצוף שלו — מאשר המסוה). משה גם כועס[לט], וכאשר "בא לכלל כעס בא לכלל טעות"[מ], היינו שמטעה את העם לגבי פניו האמתיות, אופיו האמתי.

מתי משה רבינו מופיע לעם בפרצוף (העמדת פנים כפי הענין המתבקש)? כאשר הוא מלמד אותנו תורה[מא], לשון הוראה[מב], מה אסור ומה מותר ומגלה לנו מה עונש האסור ומה שכר

כנודע – מיסוד האש דקליפה, היינו שכללות האש נכללת בגאוה, ושם מבואר שהתאוה היא מיסוד המים, ויש לומר שפירוש "אש אוכלתן" על תאוה וכעס נחלקים בשאלה האם בסט"א העיקר הוא אש־גאוה או מים־תאוה, ויש לומר שבקדושה גוברים המים, החסד של מיכאל, ובקליפה גוברת האש, גבורת גבריאל, וד"ל).

כז כפי שבולט למי שמתבונן בתמונות הרבי עם תפילין ובלי תפילין.

כח תהלים יז, א; פו, א.

כט ע"פ רמב"ם הלכות מלכים ומלחמות פ"ג ה"ו.

ל תניא פ"א; אגה"ת פ"ז (ע"פ ירושלמי סוטה פ"ה ה"ה וקה"ע שם). וראה ע"ד ד, ב.

לא תהלים צ, א.

לב ראה לקו"מ קיא.

לג לפי הקבלה זו המחלוקת האם הגאוה עיקר או התאוה עיקר היא מחלוקת האם "מח שליט על הלב" (זהר ח"ג רכד, א; תניא פי"ב) זו תכונה השייכת רק לסטרא לקדושה, בעוד "הרשעים הם ברשות לבם ואין לבם ברשותם כלל" (תניא פי"ז עפ"י אסתר רבה י, ג ועוד) – דבר המתייחס בפשט דווקא לתאות הלב ובפרט לפגם הברית – או שגם בלעומת־זה, בתת־מודע, שולט שרש הגאוה (המח) על שרש התאוה (הלב), והיינו דעת יונג כנגד דעת פרויד, כדלקמן.

לד ע"פ ספר יצירה פ"א מ"ד.

לה ראה רש"י עה"פ.

לו שמות לב, ח. וראה שמות רבה מב, ח (הובא ברש"י עה"פ) שדרשו את הגימטריא של **מסכה** (כ־**קכה** קנטרין של זהב) – אחת הדוגמאות המובהקות לגימטריא בחז"ל – ומכאן נדרוש שכל גימטריא (המתרכזת **בסך** המספרי של הדבר) היא '**מסכה**' (ביחס ל'פרצוף' הפשט ול'פנים' שבסוד), ודוק.

לז **מסכה** היא **מס־כה** וכיוצא בכך **מסוה** הוא **מס־וה**, וד"ל.

לח ע"פ שמות לד, ל ורש"י שם ("בא וראה כמה גדול כחה של עברה").

לט וראה תניא אגה"ק כה שמשה לא הסתפק ב"כעס הפנים" (העמדת פנים חיצונית בלבד של כעס), כשיטת הרמב"ם (הלכות דעות פ"ב ה"ג), אלא קצף באמת כדי לאפרושי מאיסורא, ואכמ"ל.

מ ספרי מטות פיסקא ה. וראה פסחים סו, ב.

מא וראה תנחומא סוף פרשת יתרו וביל"ש יתרו רמז רפו (ובספר שלשה כתרים עמ' נו הערה סז ושיעור ט"ו בשבט תשע"א) אודות הפנים השונות – שהן בעצם פרצופים שונים, במושגים כאן – שמתגלות בלימוד חלקים שונים של התורה.

מב זהר ח"ג נג, ב; ספר השרשים לרד"ק שרש 'ירה'.

הפנים האמתיות והעצמיות של משה הן הגילוי שמשה אוהב ישראל היה

יש מפרשים ששמואל, הריאלי, נוקט באבולוציה, התפתחות המין מזנב לפרצוף, אך רב, האידיאלי, הוא אנטי־אבולוציה – לדעתו אין התפתחות, ולכתחילה הבריאה היא פרצוף שלם

המותר (לשם שמים) והמצוה[מג].

אבל מהו עצם הפנים של משה רבינו? הפנים האמתיות והעצמיות של משה הן הגילוי שמשה אוהב ישראל היה[מד]. משה מגלה את עצם הפנים ב"ויחל משה"[מה] (עד כדי חולי, כדרשת חז"ל[מו], ועד כדי מסירות נפש, "ואם אין מחני"[מז], כאשר הוא מתפלל לה' בעד העם, "כי עם קשה ערף הוא וסלחת"[מח]. עצם הפנים של משה מתבטא בהיותו "רעיא מהימנא", הרועה הנאמן המנהיג את הצאן ברחמים — "מרחמם ינהגם"[מט] — ודווקא לכן השי"ת בוחר בו להיות "גואל ראשון" (בסוד "צדיק גוזר והקב"ה מקיים"[נ] ו"גואל אחרון"[נא] (בסוד "הקב"ה גוזר וצדיק מבטל"[נב]).

עצם הפנים של משה רבינו היינו המאור שבו, שמעל לאור תורה[נג], והוא סוד "המאור שבה מחזירן למוטב"[נד], הוא מחזיר בתשובה (את כולם, גם את משה וגם את הקב"ה כביכול)! הוא כולו אהבה ללא גבול לכל אחד ואחת בישראל, וגם לכל הניצוצות הקדושים המפוזרים בכל היקום כולו.

ב. תפיסות של פרצוף וזנב

התפתחות ריאלית או אידיאליזם אוטופי

בפשטות, "חד אמר פרצוף" היינו רב ו"חד אמר זנב" היינו שמואל[נה]. הדעות השונות שלהם כאן הן יסודות שמופיעים בעוד מקומות ובעוד הקשרים:

יש מפרשים[נו] ששמואל, הריאלי, נוקט באבולוציה, התפתחות המין מזנב לפרצוף (וכן מבואר באר"י — בשער מיעוט הירח בעץ חיים — בסוד עליות המלכות, התפתחות מזנב לפרצוף). אך רב, האידיאלי (שרואה את המציאות במבט אידיאלי, כפי שהיא ראויה להיות, ולא במבט ריאלי), הוא אנטי־אבולוציה — לדעתו אין התפתחות, ולכתחילה הבריאה היא פרצוף שלם[נז]. כלומר, רב רואה את מציאות אדם וחוה כמו לפני החטא, במצב בו הם "שני המאורות הגדולים"[נח], שוים בקומתם[נט] (ואז חשש הנפילה הוא דווקא מתוך תודעת גדלות משובשת, "רב" דקליפה, עליו נאמר "מאן

מג **אסור־מותר** עולה **בראשית**, תחלת לימוד תורת משה. **שכר המותר ענש האסור** עולה ט"פ **אור**, 1863, שעולה **אור־חשך טוב־רע אמת־שקר** (שלשה זוגות כנגד חג"ת, אברהם יצחק ויעקב, כמבואר באריכות בספר שלשה כתרים מאמר "עד מות הכהן הגדול" הערה קסד ובכ"ד), כאשר הכל נכלל באור, "תורה אור" (משלי ו, כג; ונתבאר במ"א שעל כן "אין עונשין אלא אם כן **מזהירין**", בגילוי אור־**זהר** האיסור), ודוק.

מד מנחות סה, א.

מה שמות לב, יא.

מו ברכות לב, א ("עד שהחלהו").

מז שמות לב, לב.

מח שם לד, ט.

מט ישעיה מט, י.

נ ע"פ תענית כג, א.

נא ראה שמות רבה ד, ב; זהר ח"א רנג, א; שער הפסוקים ויחי; תו"א עה, ב.

נב ע"פ מו"ק טז, ב; תנא דבי אליהו רבה פ"ב.

נג וראה גם לעיל הערה מג.

נד הקדמת איכה רבה אות ב. וראה ירושלמי חגיגה פ"א ה"ד.

נה ראה שיטות קמאי על עירובין יח, א.

נו וראה בספר אלה דברי הברית (הירשנזון) פ"ד ס"ב שהביא דבריהם והתעמת אתם.

נז לרב – שירד מארץ ישראל לבבל – יש ראש ארץ־ישראלי, והוא נוטה לדעת רבי יוחנן הארץ־ישראלי, שסובר (בראשית רבה יד, ז) ש"אדם וחוה כבני עשרים שנה נבראו" (סוד מוחין דאבא, מוחין דארץ ישראל, וד"ל).

נח בראשית א, טז.

נט ע"פ חולין ס, ב ורש"י על בראשית א, טז ("שוים נבראו"). וראה ע"ח של"ו. שלמות **דו־פרצופין** שוים בקומתם יש בלימוד **דף** גמרא, פנים ואחור – עמוד א ועמוד ב – ששניהם שוים בחכמה וכו'.

דאיהו רב איזהו זעיר"[ס]). לעומתו שמואל רואה את מציאות הזוג כמו לאחר החטא, ומסביר שבעצם גם לפני החטא היתה בתחלה בחינת חוה ראשונה (לילית, המפתה את האדם לזנות), שחזרה לעפרה[סא], בהיותה זנב גרידא (תאוה המולדת באדם, עוד לפני החטא בפועל).

כך גם ביחס להיסטוריה: שמואל סובר ש"אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכויות בלבד"[סב] — אין כאן 'דילוג', אלא שלבי התפתחות. כך פוסק הרמב"ם, ששרש נשמתו מהשמאל[סג] (השמאל הוא ריאלי, כמו שמואל[סד]). הרבי מליובאוויטש, כחסיד, פוסק כרב, שהוא מקור חסידי בבל (ממנו לומדים עשרה מילין דחסידותא[סה]), היינו אידיאליסט אוטופי. לכן הרבי אומר[סו] שתחית המתים יכולה לבוא יחד עם משיח, ללא צורך בשתי תקופות בפועל — התפתחות מזנב המשיח לפרצופו...

פרויד ויונג

אחד מיסודות הפסיכולוגיה המודרנית הוא שהלא־מודע, ה"אחור", מתבטא בחלומות. גם לענין חלום יש מחלוקת של רב ושמואל. שמואל, המציאותי, סובר ש"חלומות שוא ידברו"[סז]. לעומתו רב, האידיאליסט, נותן משקל לחלומות[סח]. חלום־שוא הוא זנב וחלום־נבואה הוא פרצוף.

> פרויד ראה בחלומות ביטוי של החלק הכי נמוך של האישיות (ה'איד') – ביטוי לדחפים המיניים, תאות המין, הזנב. אצל יונג, החלום יכול לבטא קומה גבוהה יותר של האישיות (ה'אגו'), ואפילו לשקף באופן 'נבואי' את הלא־מודע הקולקטיבי, והוא פרצוף שלם

בפסיכולוגיה המודרנית, אלו שתי השיטות העיקריות: פרויד ראה בחלומות ביטוי של החלק הכי נמוך של האישיות (ה'איד') — ביטוי לדחפים המיניים, תאות המין, הזנב, כפי שהסברנו. לעומתו, אצל יונג, החלום יכול לבטא קומה גבוהה יותר של האישיות (ה'אגו'), ואפילו לשקף באופן 'נבואי' את הלא־מודע הקולקטיבי, והוא פרצוף שלם.

בכלל, מסבירים שהמלים פרצוף ופרסונה קשורות זו בזו. פרסונה הוא מושג מובהק אצל יונג. חושבים שפרסונה היא משהו חיובי, האישיות של האדם, אבל הוא מגדיר פרסונה בדיוק כפי שהגדרנו פרצוף, העמדת פנים, ההבעה של האגו כפי שהוא רוצה להתפס בחוץ (והוא מדגיש את הצורך להבחין בין האישיות לפרסונה, לדעת שהיא רק 'לבוש' כלפי חוץ).

ג. "אחור וקדם" בנישואין

האשה האמתית

עד עכשיו דברנו על האחור, התת־מודע, של

ס ראה לעיל הערה כד (והוא הלעומת־זה של רב עצמו, בו נתקיים "מאן דאיהו זעיר [שלא נסמך סמיכה מלאה, ראה סנהדרין ה, א] איהו רב" באמת).

סא בראשית רבה כב, ז. וראה זהר ח"א לד, ב (בענין לילית).

סב ברכות לד, ב. ובכ"מ. רמב"ם הלכות תשובה פ"ט ה"ב; הלכות מלכים פי"ב ה"ב.

סג שער הגלגולים הקדמה לו.

סד ו־29 פעמים בתנ"ך אף כתוב "**שמאול**" בכתיב מלא, אותיות **שמואל**.

סה תשובות הגאונים שערי תשובה סימן קעח; יוחסין אות ר; סדה"ד ערך 'רב'. ובכ"מ.

סו ראה שיחת ש"פ ויקרא תשמ"ט (התוועדויות ח"ב עמ' 433). ובכ"מ.

סז ע"פ זכריה י, ב. וראה ברכות נה, ב (ששמואל השתמש בפסוק זה בפשטות ביחס לחלום רע ובתמיהה ביחס לחלום טוב).

סח ראה ברכות נה, א שלדעתו "חלום טוב" הוא אחד מהדברים שצריכים רחמים ושם נז, ב שהוא תלה את עושרו בחלום (וראה לעיל הערה נז שהוא נוטה לדעת רבי יוחנן, ששם בסוגיא – נה, ב – מחשיב עד מאד את החלומות, ודוק).

האדם עצמו — שיש בו זנב או פרצוף. המחלוקת הזו מובאת ביחס לבריאת האשה מן האיש, לכן חשוב להדגיש שבהקשר הזה כל מה שאמרנו מתייחס לאשה הסובייקטיבית, לא האשה האובייקטיבית.

אחד היסודות אצלנו[סט] הוא שהיחס בין "'מצא' או 'מוצא'"[ע] — "מצא אשה מצא טוב"[עא] ל"מוצא אני מר ממות את האשה"[עב] — הוא השאלה אם אדם מוצא את עצמו, "מוצא אני", והמבט שלו על האשה הוא מתוך האנוכיות הסובייקטיבית שלו, או שהאדם מוצא את אשתו באמת, "מצא אשה", עומד פנים בפנים מול האשה האובייקטיבית. תכלית הנסירה היא לעבור מיחס של אחור באחור, שרואה את הזולת מתוך המבט ה'אחורי' שלי, המושפע כל־כולו מהמניעים הזרים בלא־מודע שלי, ליחס של פנים בפנים, שרואה את הזולת באמת, בלי מסכות ותדמיות חיצוניות.

פרצוף וזנב בזוגיות

וביתר פירוט:

ב"מוצא אני" יתכן שהמניע הוא "פרצוף", שיקולי תדמית וכבוד שהאשה צריכה 'להשלים', או "זנב", משיכה למילוי התאוה האגואיסטית. בחריפות, כשאין יחס נכון עם האשה, היא לא נתפסת כאשה שלמה, אלא חלילה כפילגש, פלג־אשה[עג], שרק באה להשלים את דמותו־כבודו של האיש (כפי שמצינו בהיתר פילגשים אצל מלך, כחלק מכבוד מלכותו), או כזונה, ר"ל, הממלאת את תאוותו. זהו **פז** דקליפה, **פ**ילגש־**ז**ונה (וממילא כל הקשר נגוע ב**פ**ריצות־**ז**נות, עוד **פז** דלעומת־זה[עד]).

ובדקות יותר, גם במחזור הקשר המתוקן בין איש ואשה: **זנב** בגימטריא **נדה**. ל"חד אמר זנב" גם אחרי בנית האשה והבאתה לחופה עם אדם נותר 'רשימו' של זנב, מצב רוחני של היות חוה נדה בכח (שהתממש בפועל בחטא עץ הדעת[עה], וד"ל). ממילא, לשיטה זו, גם יתכן מצב של חופת נדה לכתחילה — מתוך תודעה שתחלת ועיקר הקשר של איש ואשה שייכים למצב זה (גם אם לא היתה חופת נדה בפועל), וממילא גם במשך כל החיים האשה 'מזדנבת' אחרי האיש (מתוך חשש לפגם הברית שלו). לעומת זאת, ל"חד אמר פרצוף" (הדעה הגבוהה והעיקרית) החופה היא לכתחילה חופת טהרה, כלומר, לכתחילה זיווג האיש והאשה הוא בטהרה, לא חשש מיצר הרע, במצב של תיקון שלם, "מתקלא" בו "אשגחן אפין באפין"[עו], כל אחד ואחד מראה לזולתו פנים מאירות, מסבירות ושוחקות. אכן, עדיין זהו 'פרצוף' — לא אהבה ללא־תנאי של פנים, אלא תוצאה של הצגת־פרצוף שבונה תקשורת טובה בין בני הזוג (דבר טוב וחיובי, שודאי כל מדריך חתנים ומדריכת כלות ימליצו עליו, ועדיין הוא רק בית־השער לקשר העצמי והפנימי בין בני הזוג).

לראות רק טוב

התיקון לכל זה הוא "מצא אשה" — פשוט להסתכל על האשה כפי שהיא מצד עצמה ולראות שכולה טוב, "מצא אשה מצא טוב" (**אשה** עולה **חי** פעמים **טוב**, ה'יהלום' של **טוב**, כנודע).

כתוב "ויבן הוי' אלהים את הצלע אשר לקח

סט ראה הקדמת שכינה ביניהם, מחול הכרמים פ"ג. ובכ"מ.

ע ברכות ח, א; יבמות סג, ב.

עא משלי יח, כב.

עב קהלת ז, כו.

עג ראה שפתי חכמים על בראשית כה, ו אות ר; ספר הנימוקים לר' אליהו בחור אות פ.

עד כמדובר בשיעור נשים בשבת תשובה השתא (שטרם פורסם).

עה וראה תנחומא מצורע ח. זיהוי מצב של נדה בהעלם־בכח שהתממש בפועל בחטא עץ הדעת הוא ממש על דרך האגו של האדם, שהיה בהעלם־בכח עוד לפני שחטא עץ הדעת מימש בפועל את המודעות העצמית (כנ"ל בסוד ה־**א** רבתי ד"**אדם**"). אם כן, שתי בחינות אלו גופא – הזנב (טומאת נדה) והפרצוף (אגו) – הן בעצם דעת האיש שבאשה (**מה** ד־**בן**) ודעת האשה שבאשה (**בן** ד־**בן**), וד"ל.

עו זהר ח"ב קעו, ב.

מן האדם לאשה ויבִאה אל האדם"[עז] — **"ויבן"** בגימטריא ד"פ **טוב**, ממוצע כל אות (כמו במלה **חיים**, "ראה **חיים** עם אשה אשר אהבת"[עח], וגם כמו **בלולב** של סוכות), ה' הביא את האשה לעמוד עם האדם פנים בפנים, כדי שיראה שכולה טוב. כשאדם זוכה הוא רואה את הטוב, "זכה עוזרתו", וכשהוא לא זוכה הוא סוטה מה"ויבן" ואזי "לא זכה — כנגדו להלחם בו"[עט]. זכה כמו סֻכה — סוכות הוא הזמן להוריד את כל המסכות ולראות־לסכות (כמו סוכה ברוח הקדש[פ]) את הפנים האמתיות (של האשה, של האדם בעצמו וגם של ה' יתברך), לראות **שסך־הכל** הכל טוב[פא]!

עז בראשית ב, כב.
עח קהלת ט, ט.
עט רש"י על בראשית ב, יח (ע"פ יבמות סג, א).

פ כך נדרש בחז"ל (מגילה יד, א; סנהדרין סט, ב; הובא ברש"י על בראשית יא, כט) על שרה אמנו, היהודיה הראשונה, שנקראת גם יסכה. יסכה־שרה – וכמותה צריכה להיות כל אשה יהודיה – היא סוד הסוכה (ואף שאין היא מצווה על ישיבה בסוכה, הרי ישיבתה בה היא במעלת "אינה מצווה ועושה" שלעתיד לבוא, מדרגת אמא), המקיפין דאמא, שמעל גם לאבות (המכוונים כנגד חג"ת, עיקרי מדות הז"א). המקיפין דאמא, הבינה היתרה של האשה (שנלמדת מ"ויבן", כנ"ל), הם מקור השמחה – "אם הבנים שמחה" (תהלים קיג, ט) – ועבודת האשה (ביחס לתיקון האחור של האיש שמבואר בפנים) היא בעיקר שמחה, עד ל"שמחה בטהרתה" (שיחת י"ד אלול תשמ"ח), מכח טהרת המשפחה המסורה לה, ואכמ"ל.
פא כפי שדובר באריכות בחלק נוסף של ההתוועדות.

הַלּוֹמֵד עַל מְנָת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- באחור יש גאוה ותאוה ("אחרי לבבכם" ו"אחרי עיניכם", פרצוף וזנב, **סטרא אחרא ולילית**).
- "חד אמר פרצוף" — העיקר הוא הגאוה (חב"ד); "חד אמר זנב" — העיקר הוא התאוה (ברסלב).
- אלו ואלו דברי אלקים חיים — **פרצוף־גאוה** בגימטריא **זנב־תאוה**.
- תיקון התאוה בתפלה של יד ("תפלה לדוד") ותיקון הגאוה בתפלה של ראש ("תפלה למשה").
- פרצוף הוא ממוצע בין מסכה (המסתירה) לפנים (פנימיות) — הוא התדמית (ה'פרסונה') שהאדם רוצה להקרין כלפי חוץ, מתוך גאוותו.
- המסכה של משה היא פני־הזעם שלו בהוכחת והענשת ישראל; הפרצוף של משה הוא הוראת התורה; הפנים של משה הם אהבת ישראל ללא־גבולות שלו.
- זנב הוא תפיסה התפתחותית־ריאלית (אבולוציה) ופרצוף תפיסה של שלמות אוטופית.
- פרויד תפס את התת־מודע כזנב ויונג תפס אותו כפרצוף.
- זנב ופרצוף הם שני מבטים על האשה הסובייקטיבית ולא ראיה של האשה האובייקטיבית.
- "מוצא אני [מר ממות את האשה]" מסתכל על האשה אחור באחור, כמשלימה את דמותו־כבודו (פרצוף) או כמספקת את תאותו (זנב), ו"מצא אשה [מצא טוב]" מסתכל על האשה עצמה, פנים בפנים.
- תפיסת 'זנב' חוששת מהיצר בנישואין ותפיסת 'פנים' מאמינה בקשר טהור ובוגר.
- גם פרצוף חיובי — תקשורת בפנים שוחקות בין בני הזוג — הוא רק מבוא לקשר פנימי ועצמי.
- במבט אמתי על האשה רואים שהיא כולה טוב.

שיעור

סודות הפסוק התשיעי בפרשת בראשית

"יקוו המים אל מקום אחד"

קיצור מהלך השיעור

על יסוד כלל גדול של בעל מי השילוח – ש**בפסוק התשיעי בכל פרשה טמונה כוונה עמוקה** – מתעמקת הרשימה שלפנינו בסודות הפסוק התשיעי בפרשת **בראשית**, פסוק של **גילוי ה"אחד" במקום**, בו טמון באופן מופלא **כל סדר השתלשלות**. על אותו יסוד ממשיכה ההתבוננות אל כל ה'תשיעי' בפרשה – **האות** התשיעית, **התבה** התשיעית, **הפסוק** התשיעי ו**הפרשיה** התשיעית. רשימה טריה ומרעננת למיטיבי־לכת.

סוד הפסוק התשיעי – גילוי האחדות במקום

ידוע הכלל של בעל מי השילוח ש"בכל מקום נמצא בפסוק התשיעי [מהתחלת הסדר[א]] כוונה עמוקה מכפי שנראה לעין כל על פי פשוטו [כי התשיעי רומז למדת יוסף הצדיק יסוד ויש בזה דבר נסתר וכדאיתא בזוה"ק דאות ט' טובן סתום בגוון וצפון בגוון]"[ב].

והנה, בפרשת בראשית, הסדר הראשון בתורה, כאשר "הכל הולך אחר הפתיחה"[ג], ו"בתר רישא גופא אזיל"[ד] (בתר "ראש יוסף"[ה], "ברכות לראש צדיק"[ו]), הפסוק התשיעי הוא הפסוק הראשון של יום שלישי של מעשה בראשית, שהוא גמר מלאכת המים של יום שני: "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה וַיְהִי כֵן"[ז].

כאן מופיעה תבת "אחד" פעם שניה בתורה, לאחר "וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד"[ח]. קודם גילוי

כ"ד תשרי תשפ"ז – רשימת הרב.

א לשונו שם בתחלת הדברים.

ב מי השילוח בלק ד"ה "ויאמר בלעם" (והמוסגר מהגליון שם).

ג ע"פ פרקי דרבי אליעזר פמ"ב.

ד עירובין מא, א. וראה סוטה מה, ב.

ה ע"פ בראשית מט, כו; דברים לג, טז.

ו משלי י, ו.

ז בראשית א, ט.

ח בראשית א, ה. "יום אחד" הוא סיום חמשת פסוקי יום אחד של מעשה בראשית, ביום שני יש שלשה פסוקים, נמצא שהפסוק התשיעי בתורה הוא הפסוק הראשון ("אחד") של יום שלישי (בחלוקת תשעת הפסוקים הראשונים לסדרה של 1־3־5). כלומר, יש אחדות מיוחדת

ה"אחד" בזמן ואחר כך גילוי ה"אחד" במקום.

יחסית, הזמן והמקום הם זכר ונקבה, כנודע[ט]. בלשון ספר יצירה, הזמן הוא "שנה" והמקום הוא "עולם"[י]. גילוי האחדות ב"נפש" (השלמת סוד עש"ן) היינו הנאמר בפרשה השניה של מעשה בראשית, לאחר בריאת אדם וחוה — "וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד"[יא], וכמבואר באריכות במ"א[יב].

גילוי האחדות במקום הוא במקוה המים (לשון נופל על לשון), כדי ש"תראה היבשה", שתוכשר הארץ למאמר הבא במעשה בראשית, עיקר מלאכת יום שלישי — "תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא גו'"[יג] (המאמר הנצחי של מעשה בראשית, כמבואר בתניא[יד]).

כללות סדר השתלשלות ב"יקוו"

השרש המיוחד, החדש, בפסוק **ט** — "**ט**וביה גניז בגוויה"[טו] ("מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ"[טז], "נטה שמאלו וברא ארץ"[יז], וד"ל) — הוא "יקוו [המים]", לשון כינוס (כתרגומו "יתכנשון"), לשון תקוה ולשון קו[יח].

והוא סוד הצמצום — כניסת כל המים (המים התחתונים, מתחת השמים) אל מקום אחד, צמצום לצדדין שדוקא שם "מקומו של עולם", "מקום אחד" ("הִנֵּה מָקוֹם אִתִּי"[יט] — "אני מקומו של עולם ואין העולם מקומי"[כ]), העיגול הגדול של אור אין סוף ב"ה המקיף את מקום הצמצום־מקום־פנוי.

על ידי זה, "ותראה היבשה", סוד הרשימו שבמקום החלל.

אז נמשך הקו, הרמוז אף הוא ב"יקוו" כנ"ל, מהאין־סוף (התפארת הנעלם שבבחינת יחיד[כא]) למקום הרשימו, להצמיח את מציאות כל העולמות א"ק אבי"ע.

וראה בספר השרשים לרד"ק[כב] שקו לשון בנין, כמו "בְּכָל הָאָרֶץ יָצָא קַוָּם"[כג], בנינם, עיי"ש. היינו בנין כל העולמות על ידי הקו, וד"ל.

בסוף המשכת הקו האור עולה בסוד אור חוזר, סוד התקוה טובה של כל מה שה' ברא בעולמו לכבודו[כד], להתבטל אליו יתברך (מיש לאין), מתוך הכרה שאין דבר עושה את עצמו[כה], ולקוות בכל יום ובכל רגע תמיד להתגלות כבוד שמים, "וְהָאָרֶץ הֵאִירָה מִכְּבֹדוֹ"[כו], שהוא מקור ההתהוות, החיות והקיום של כל היצור, ודוק.

שלשת פירושי קוה

ראינו, אם כן, שלשה פירושים בשרש **קוה** (העולה **אלף־פלא**) — לשון מקוה, לשון קו ולשון תקוה. ממוצע **מקוה־קו־תקוה** הוא 256, 16 ברבוע, 4 בחזקת 4, 2 בחזקת 8 (**מקוה קו** עולה 257, 256 עם הכולל; **תקוה**, 511, עם הכולל, 512, עולה ב"פ 256). והוא סוד **אהרן** כהנא רבא, עבודת השי"ת במקדש ואהבת ישראל (בברכת כהנים ורפואת כל מחלה בגוף ונפש) באהבה רבה עד כדי מסירות נפש[כז].

בפסוק הזה דווקא – שהוא החסד (אחד) שבתפארת, עצם מדת האחד, וד"ל.

ט ראה שיעור ו' כסלו תשפ"א.

י ספר יצירה פ"ג. ובכ"מ.

יא בראשית ב, כד.

יב שבעים פני חן פן ה; יין משמח ח"ג ש"ד בתורה "והיו לבשר אחד"; חסדי דוד הנאמנים ח"ח עמ' 127. ועוד.

יג בראשית א, יא.

יד תניא אגה"ק כ.

טו ע"פ זהר ח"א ג, א; ח"ב רל, א (וכנ"ל בציטוט מגליון מי השילוח).

טז תהלים לא, כ.

יז ע"פ פרקי דרבי אליעזר פי"ט.

יח על שלש משמעויות השרש ראה שיעור ז' אלול תשע"ו. על לשון תקוה ראה מלבי"ם על זכריה א, טז; שושן סודות אות תקלו; שערי צדק שער א.

יט שמות לג, כא.

כ ע"פ בראשית רבה סח, ט. ובכ"מ.

כא ראה זהר הרקיע פרשת בראשית דף טו; יהל אור עמ' קפט ואילך ועמ' תשח־תשט; המשך תער"ב פרק רעג.

כב ספר השרשים לרד"ק שרש 'קוה'.

כג תהלים יט, ה.

כד ע"פ אבות פ"ו מי"א; יומא לח, א.

כה ע"פ חובת הלבבות שער היחוד פ"ה. ובכ"מ בדרושי רבי אייזיק מהומיל.

כו יחזקאל מג, ב.

כז ראה שיעור ז' אלול תשע"ו הערה ד.

ויש לומר ששלשת פירושי קוה מקבילים לשלשת קוי עולם התיקון (תיקון לשון קוין, סוד המתקלא, וד"ל):

מקוה מים בחסד, בחינת אברהם — "זכור אב נמשך אחריך כמים"[כח] (כניסת מים שאין להם סוף אל מקום אחד, "אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמַד שָׁם [אברהם] אֶת פְּנֵי הוי'"[כט] — "מקום אחד" היינו המקום של "אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם"[ל]).

סתם קו הוא הקו האמצעי (שנמשך ישירות מקו וחוט אוא"ס הבוקע לתוך החלל, כנ"ל), והוא סוד קו הבנין, כנ"ל, שבונה כל העולמות. חיצוניות הקו היא כח ההתחלקות שלו, מצד השמאל שבו, אך פנימיות הקו היא כח ההתכללות שלו[לא], מצד הימין שבו, כאשר הוא נוטה לימין "לאכללא שמאלא בימינא"[לב], וד"ל.

חיצוניות הקו היא כח ההתחלקות שלו, מצד השמאל שבו, אך פנימיות הקו היא כח ההתכללות שלו, מצד הימין שבו, כאשר הוא נוטה לימין "לאכללא שמאלא בימינא"

תקוה היינו סוד קו שמאל, העולה מלמטה למעלה[לג] — "קַוֵּה אֶל הוי' חֲזַק וְיַאֲמֵץ לִבֶּךָ וְקַוֵּה אֶל הוי'"[לד]!

מקוה — אברהם; תקוה — יצחק; קו — יעקב עולה 1406, יהלום 37, **יחידה** כו'. 'כנף' שתי המערכות היא 65, שם **א־דני** ב"ה, ודוק.

המכנה המשותף

והנה, בפסוק זה יש **אחד** (13) תבות (כמו בפסוק "יום אחד" וכמו בפסוק "בשר אחד") ו־52, **אחד** פו"א, אותיות, יחס מושלם של 1:4. בגימטריא הפסוק כולו עולה 3068, **אחד** פעמים "**ורב כח**"[לה] (236)[לו], סוד "שיעור קומה של יוצר בראשית"[לז]! 3068 עולה 52 פעמים 59, נמצא שהערך הממוצע של כל אות בפסוק הוא 59.

והנה, בעל מי השילוח מביא את הכלל שלו בפרשת בלק על הפסוק התשיעי בפרשה — "**ויאמר בלעם אל האלהים בלק בן צפר מלך מואב שלח אלי**" (עיי"ש הכוונה העמוקה שבפסוק זה) — שעולה 1593, 27 פעמים 59.

נמצא שהמכנה המשותף של שני הפסוקים הוא המספר 59 (המספר הראשוני ה־**חי**, בגימטריא **יחיאל**, **אם־חי**, רומז לחוה, "אם כל חי"[לח]) שעולה **זנב**, בסוד "חד אמר פרצוף וחד אמר זנב"[לט]. ומבואר בקבלה[מ] שזנב רומז ליסוד (המדה התשיעית) דקטנות (שהוא גם סוד הנחש הקדמוני שפיתה את חוה[מא]), ששם עיקר תאות המשגל ("וְאֶל אִישֵׁךְ תְּשׁוּקָתֵךְ"[מב], כדלקמן, וכן תאות האיש לאשה, שבקדושה היינו "תַּאֲוַת צַדִּיקִים אַךְ טוֹב"[מג], "אך" לשון מיעוט, למעט בתאוה הגשמית, ואז "אַךְ טוֹב לְיִשְׂרָאֵל"[מד] קדושים). והוא גם סוד "טב למיתב **טן** דו כו'"[מה] (**נ** היא האות התשיעית מסוף האלף־בית, ודוק).

תשיעיות בבראשית

ויש לומר שהכלל הגדול הנ"ל של בעל מי

כח נוסח תפלת גשם.
כט בראשית יט, כז.
ל יחזקאל לג, כד.
לא ראה שער היחוד פט"ו; ד"ה "בריש הורמנותא דמלכא" אות ג. המשך תער"ב ח"ב עמ' א'קסט; סה"מ תרע"ט עמ' תמג־תמד.
לב ראה זהר ח"ג קעו, א; קעח, א.
לג ראה לקו"ת ר"פ חקת. ובכ"מ.
לד תהלים כז, יד.

לה שם קמז, ה.
לו חוץ מה"**אחד**" המפורש שאר תבות הפסוק עולות 3055, 5 פעמים **תורה** (**תורה** פו"א), כללות כל התורה כולה.
לז מדרש "שעור קומה" (הובא בע"ח שמ"ב פ"ב).
לח בראשית ג, כ.
לט ברכות סא, א; עירובין יח, א. וראה באורך בשיעור ח"י תשרי השתא (נדפס לעיל בגליון).
מ ראה באור הגרא לתקו"ז חדש דף לח; בית עולמים קכט, א.
מא ראה שבת קמו, א.
מב בראשית ג, טז.
מג משלי יא, כג.
מד תהלים עג, א.
מה יבמות קיח, ב ובכ"ד (ועיי"ש שיש בכך גם שרש לזנות, ר"ל, וראה באריכות שיעור ד' אלול תשס"ו).

השילוח קאי לא רק לגבי פסוקים (הפסוק התשיעי מתחלת הסדר) אלא גם לגבי אותיות, תבות[מו] ופרשיות כו' (מאותה סבה, שכל תשיעי רומז לספירת היסוד, המכונה "כל"[מז], ובה כח של נשיאת הפכים, "רז", **י־סוד**, וד"ל). לפי זה, נמשיך להתבונן בתשיעיות של סדר בראשית (הראש הכולל של כל התורה כולה):

האות התשיעית בתורה היא ה־**א** של "**בר**א" (השלמת ה'ניב' הראשון בתורה, סוד "דבר" ו"חצי דבר", כנודע[מח]) — "בראשית ברא", ה־**א** השניה בתורה, על דרך ה"אחד" השני בתורה, "יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד" כנ"ל!

התבה התשיעית בתורה היא "היתה" — "וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וגו'"[מט], ההופעה הראשונה בתורה של השרש היה, לשון הויה, יש מאין[נ]. יש ב"היתה" גם משמעות של שבירה (לשון "הוֹה עַל הוֹה"[נא]), סוד שבירת הכלים בעולם התהו, "וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ". **תהו** עולה **יש מאין**, כנודע, היינו הרגשת היש של "אנא אמלוך"[נב] מתוך מקור האין, הבטול האמיתי ליש האמיתי, וד"ל.

> יש ב"היתה" משמעות של שבירה, סוד שבירת הכלים בעולם התהו, "וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ". **תהו** עולה **יש מאין**, כנודע, היינו הרגשת היש של "אנא אמלוך" מתוך מקור האין, הבטול האמיתי ליש האמיתי

הפסוק התשיעי בתורה הוא "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד וגו'" כנ"ל.

הפרשיה התשיעית בתורה היא פסוק קללת חוה לאחר חטא עץ הדעת (שנגרם על ידה, ויש לומר דהיינו עיקר תוצאת החטא, וקביעת מנהג העולם לאחר החטא, וד"ל): "אֶל הָאִשָּׁה אָמַר הַרְבָּה אַרְבֶּה עִצְּבוֹנֵךְ וְהֵרֹנֵךְ בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָנִים וְאֶל אִישֵׁךְ תְּשׁוּקָתֵךְ וְהוּא יִמְשָׁל בָּךְ"[נג].

"**והוא ימשל בך**" עולה "**היתה**" — חזרת העולם (הארץ, הנוקבא) לתהו כנ"ל! — והוא עולה 420 (יהלום 20 כו'), הלעומת־זה של יחוד **יעקב־רחל**, כמבואר במ"א (כידוע[נד] שבזיווג יעקב ורחל היא למטה ממנו, כתוצאה מחטא חוה, לעומת שרה שלמעלה מאברהם ורבקה ששוה ליצחק, וד"ל). והנה, ממוצע כל תבה ב"**והוא ימשל בך**" הוא 140 (**חכמה־בינה, חמה־לבנה**, רמז למקור חטא עץ הדעת בטענת הלבנה ומיעוטה, במה שאמא, בינה, "מקננא בכורסיא"[נה], עולם הבריאה, ראשית התהוות היש מאין[נו], וד"ל) וממוצע כל אות הוא 42 (**אמא**, שם **מב**), שביחד (140 ועוד 42) עולה 182, **יעקב** (הנושא את **רחל**, וביחד הם עולים 420, כנ"ל).

בכל פסוק הפרשיה התשיעית בתורה, "אֶל

מו ורמז מובהק מהפסוק דנן שהכלל תקף גם לגבי התבות: התבה התשיעית בפסוק התשיעי היא "[מקום] אחד". בעוד ה"אחד" של "יום אחד" ו"בשר אחד" הוא התבה ה־**אחד** (13) בפסוק, חותם הפסוק, כאן הוא התבה ה־**אח** (9) של "אחד" (כנודע ש"אחד" הוא סוד **אח־ד**, יחוד זו"נ, היינו שכאן יש דגש על הפן הזכרי של "אחד", וכנודע שביחזקאל יח, י כתוב "אח" במקום "אחד", כפירוש הרד"ק שם, ודוק).

מז ע"פ דברי הימים־א כט, יא. ראה זהר ח"א לא, א; פרדס רמונים ש"א פ"ח.

מח ראה זהר ח"ב קעח, ב.

מט בראשית א, ב.

נ לפי הרמב"ן, **ברא** הוא לשון התהוות יש מאין. "ברא", הפועל של הפסוק הראשון, ו"היתה", הפועל של הפסוק השני, שניהם המלה השניה בפסוק. אך בחלק השני של הפסוק השני יש עוד פועל – "מרחפת". בראשון פועל אחד, בשני שני פעלים. **ברא־היתה־מרחפת**, 5־4־3 אותיות, סדרה עולה של כפולות 7: 203, 420, 728. הבסיס הוא 91, שמינית 728, ודוק. המספר הבא בסדרה הוא 1127, 7 ברבוע פעמים 23, "**והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד**" (זכריה יד, ט), ודוק. עד כאן 42 פעמים 59!

נא יחזקאל ז, כו.

נב ע"פ מלכים־א א, ה.

נג בראשית ג, טז.

נד ראה שיעורי תניא ודבר מלכות בשלח תשס"ז ושיעור ז' אלול תשע"א.

נה תקו"ז תקון ו (כג, א).

נו ראה תניא אגה"ק כ.

הָאִשָּׁה אָמַר גו'", יש 16 תבות ו־56 אותיות, והוא עולה 4246, 22 פעמים 193, כאשר התבה החותמת את הפסוק היא "**בך**", 22 (נמצא שיש כאן 192, ג"פ **אדם־חוה**, פעמים **בך** ועוד "**בך**" בסוף)! בקבלה, 193 הוא סוד השם הקדוש **טפטפיה**[נז], יחוד טפות הזרע של האיש והאשה, והוא סוד האות **ז** (של **זנב**, כנ"ל) במילוי המילוי (**זין יוד נון**), והוא סוד מילוי השם הקדוש **כוזו** (חילוף **הוי'**, כמו במזוזה[נח]), **כף ואו זין ואו** (מילוי **מה**, מתאים לכך ש־193 היינו הראשוני ה־**מה**) — כידוע פירוש הבעל שם טוב[נט] לשם זה בעבודת האדם, **כו** (**הוי'**) **בזו** ובזו (כלומר בכל דבר ודבר, "שִׁוִּיתִי הוי' לְנֶגְדִּי תָמִיד"[ס]) — וסוד "**אֲנִי הוי' אֱלֹהֵיכֶם**"[סא], חותם ק"ש, כמבואר בכוונות[סב].

נז ראה שושן סודות אות קטו; משנת חסידים מסכת טבת ושבט פ"ו מ"ד. וראה שיעור ז' שבט תשע"ו.

נח שו"ע יו"ד רפח, טו.
נט כש"ט (קה"ת) קטו.
ס תהלים טז, ח.
סא במדבר טו, מא.
סב ראה היכל הברכה ויקרא יט, כה; אמרי יוסף אחרי מות דרוש ה אות י ועוד.

המשך מעמ' 25 >>>

להאיר"[כה] ואצל שלמה סיהרא באשלמותא[כו]), **שלמה** = **הוד** פעמים **הודי**.

יַכִּירוּ בָנֶיךָ וְיֵדְעוּ, כִּי מֵאִתְּךָ הִיא מְנוּחָתָם — יסוד. "יכירו בניך וידעו", הדעת נמשכת ליסוד (כמו בכוונת הלולב[כז], המשכה מדעת ליסוד).

וְעַל מְנוּחָתָם יַקְדִּישׁוּ אֶת שְׁמֶךָ — מלכות. שם שייך למלכות, "שם כבוד מלכותו".

כל הלשונות, **מנוחה ינוחו מנוחת מנוחת מנוחת מנוחה מנוחתם מנוחתם** = 2898 = **יד** פעמים **אור** (207, היפוך ספרות 702, **שבת**) = **ז** פעמים **ואהבת** (**אור אין סוף**). ועוד, ועיקר, בכל שמונה הלשונות יש בדיוק 42, **בם**, אותיות, כנוסח המיוחד למנחה "וינוחו בם"!

כה שמות רבה טו, כ.
כו שמות רבה טו, כו. ראה זהר ח"ב כט, א (ובכ"מ).
כז ראה שעה"כ ענין סוכות דרוש ה; פע"ח שער הלולב פ"ב.

המשך מעמ' 22 >>>

לעורר באדם הכנעה ושפלות); הזעזוע שגורם לכל נברא לצאת־להבדל מעצמו כפרט ולתרום את חלקו לבריאת האדם הכללי הוא הבדלה; הזעזוע של ירא־בשת, הממשיך אור בכל הבריאה הוא המתקה.

רואים כי בסופו של דבר הזעזוע אינו פחד שלילי, אלא כח מניע חיובי ויוצר (המזוהה בעצם עם האדם[יד], המקדם־מזעזע את כל הבריאה). כך מבואר ש"**בראשית**" הוא אותיות **בת־ראשי** (תנועה חדה של הראש, שמוזכרת בהקשר ללוים בשירם וזמרם[טו]) — זעזוע שממנו מתחילה הבריאה כולה. גם בעבודת השי"ת, הכל מתחיל מזעזוע של 'הזזה עצמית'[טז], התעוררות לשינוי — "התנערי מעפר [ממנו נברא האדם] קומי"[יז] (כך מתחיל כל יום, "ובשכבך ובקומך"[יח], ועד ל"ובקומך" בהתנערות מעפר בתחית המתים[יט]).

יד והרמז: **אדם** בהכאת אותיות – **א** פעמים **ד** פעמים **ם** – עולה **זעזוע** (סוד **קין**, בכור אדם, עובד האדמה שחש את **זעזוע** "**בזעת** אפך תאכל לחם" – ואת זעזוע "לפתח חטאת רֹבֵץ", שדווקא מכחו "ואתה תמשל בו" – לעומת הבל, שהוא הנייחא שבאדם).

טו ראה יומא לח, ב.
טז מטבע לשון שגור בדא"ח. ראה אוה"ת בראשית ח"ו עמ' תתרנז; ב; לקו"ת לג' פרשיות ד"ה "ויאמר ה' אלקים הן האדם היה כו'". ובריבוי מקומות.
יז ישעיה נב, ב.
יח דברים ו, ז.
יט סה"ש תש"ד עמ' 143; אג"ק מוהריי"צ ח"ב עמ' תקמו ואילך. ובכ"מ.

שיעור

מאור עינים פרשת בראשית

יחוד הפשט והסוד

קיצור מהלך השיעור

בתורה יפהפיה מסביר המאור עינים ש**לימוד תורה לשמה** הוא **יחוד תורת השמים ותורת הארץ – הנסתר והנגלה** – וגם מתווה את **דרך התיקון** למי שעוסק עדיין בתורה **שלא לשמה**, בלימוד תורת הארץ בלבד, בסדר של "לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה ש**מתוך שלא לשמה בא לשמה**".

יחוד תורת השמים ותורת הארץ

בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ וגו'. הכלל הוא, שכ"ב אותיות התורה הנתונה לנו, הם נובעים מן כ"ב אותיות התורה העליונה הוא סוד התורה. וכשהאדם לומד לשמה דהיינו לשם התורה, לייחד שני התורות, הוא מייחד שמים וארץ והוא קוב"ה ושכינתיה.

לימוד התורה לשמה במדרגתו העליונה[א] הוא לימוד לשם התורה עצמה — ליחד את התורה עם מקורה העליון[ב], לחבר את תורת הארץ עם מקורה בתורת השמים. בעולמנו שלנו שתי התורות הם שני ממדי התורה — תורת הארץ היא תורת הנגלה, ממד הפשט שבתורה, גופא דאורייתא (ש"ס ופוסקים), ותורת השמים היא תורת הנסתר, ממד הסוד שבתורה, נשמתא דאורייתא (פנימיות התורה, קבלה וחסידות).

לפי זה, לימוד התורה לשמה הוא לימוד הפשט, תורת הנגלה, על מנת ליחדו עם הסוד, שרש ומקור התורה[ג]. זהו יחוד שמים וארץ — עליו אנחנו מצווים "וידעת היום והשבת אל לבבך כי הוי' הוא האלהים בשמים וממעל ועל הארץ מתחת אין עוד"[ד] — והוא בעצם יחוד קוב"ה ושכינתיה. לעומת זאת, לימוד הפשט לחוד הוא תורה שלא לשמה, ועליו נאמר "ונרגן מפריד אלוף"[ה].

נערך ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. ט"ו מרחשון פ"ו – רשימה.

א על ריבוי מדרגות ב"תורה לשמה" ראה חתן עם הכלה הערות סז ו־פא, וש"נ.

ב לקו"ת נצבים מו, ד.

ג פלה"ר במדבר עמ' שנח.

ד דברים ד, לט.

ה משלי טז, כח. וראה בראשית רבה כ, ב; זהר ח"ג טז, ב; לא, א.

כל התורה היא "אור", "תורה אור", אבל בעוד **הנגלה** הוא **גילוי** "אור" ("טוב") פנימיות התורה היא ה"מאור" ("טוב מאד")

"אין טוב אלא תורה"

וידוע שאור התורה המחזיר את האדם למוטב הוא על דרך זה.

"אין טוב אלא תורה"[ו]. והנה, שם **הטוב** — שם **אהוה** — הוא־הוא הכח האלקי לחבר "**את** השמים **ו**את **ה**ארץ" (הפסוק הנדרש כאן). יחוד **סוד־פשט** עולה **בעל שם טוב**, **זך** פעמים **טוב** (בחלוקת **בעל**, ו"פ **טוב**, **שם**, כ"פ **טוב** — עד כאן **הוי'** פעמים **אהוה** — ועוד **טוב**, כנגד שרש ומקור התורה שמעל לשם הוי', סוד האין שבתורה שמעל לטעמים־נקודות־תגין־אותיות שבתורה, שכנגד שם הוי'[ז], וד"ל).

כל התורה היא "טוב", אבל בעוד הנגלה הוא "טוב" הנסתר הוא "טוב מאד" (ותמיד יש לשאוף לטוב יותר, כפתגם הידוע "אז גוט איז גוט איז בעסער ניט בעסער?!"). בביטוי "טוב מאד"[ח] יש נשיאת הפכים, כמבואר בחז"ל[ט], והיינו רזין דאורייתא (כמבואר בספה"ק שגדר "רז" הוא נשיאת הפכים[י]). כל התורה היא "אור", "תורה אור"[יא], אבל בעוד הנגלה הוא גילוי "אור" ("טוב") פנימיות התורה היא ה"מאור" ("טוב מאד") — בסוד "באורך [פנימיות התורה] נראה אור [נגלה דאורייתא]"[יב] — ודווקא בכח המאור להחזיר למוטב ("מוטב" הוא בחינת "טוב מאד", שלמעלה מסתם "טוב", כנ"ל), להחזיר את הלומד בתשובה. בחזרה בתשובה נמצא סוד נשיאת ההפכים — ה"רז" של "טוב מאד" — באתהפכא מרשע לצדיק (כאשר הרשע נכלל בתוך הצדיק, כפי שיתבאר בהמשך).

וזהו יגעת ומצאת תאמין (מגילה ו:), ולא אמרו יגעת ולמדת, כי הוא קאי על אור הגנוז בגוויה; וזהו יגעת ומצאת את האור הגנוז שהעלימו השם, שאינו נגלה כי אם אחר היגיעה בתורת ה', שהוא אחר שעמל בה נקראת תורתו.

לפנימיות התורה, תורת "השמים שמים להוי'"[יג], זוכים על ידי יגיעה דוקא — "יגעת ומצאת תאמין". לאחר שהאדם עמל בתורת ה' ("כי אם בתורת הוי' חפצו"), ביגיעה רבה ועצומה, הוא זוכה למאור שבתורה, ואזי התורה נקראת על שמו, "ובתורתו [שלו] יהגה יומם ולילה"[יד]. לשון מציאה מתייחסת לדבר בלתי רגיל וטבעי[טו] — מוצאים דבר בלתי מצוי — וביחס לתורה היינו סודות התורה, האור הגנוז בתורה (שהוא בחינת המאור שבתורה, כנ"ל). על האור שנגנז בתורה נאמר "וידא אלהים את האור כי טוב"[טז] ("כי טוב לגנזו"[יז], "והיכן גנזו? בתורה"[יח]). "כי טוב" הוא מעל ל"טוב" סתם, ולאחר ששה "כי טוב"[יט] מגיעים לשביעי־החביב[כ], "טוב מאד". כך, בשבעה שלבים, ה"אור כי טוב", המאור שבתורה, מחזירו למוטב.

כב אותיות בסוד ובפשט

וזהו בראשית וכו' א"ת, הוא כ"ב אותיות התורה מא' עד ת', השמים הוא סוד התורה; וא"ת הוא כ"ב אותיות התורה מא' עד ת', הארץ הוא תורה הנגלית לנו. ועל ידי תורה לשמה מייחד השמים והארץ דהיינו קוב"ה ושכינתיה.

בכל תורה, בפשט ובסוד, יש **כב** אתוון, "מא עד **ת**", הרמוזות במלה "**את**" — "**את** השמים"

ו אבות פ"ו מ"ג; ברכות ה, א.
ז ראה ע"ח ש"ח פ"א. ובכ"מ.
ח בראשית א, לא.
ט ראה בראשית רבה ט, ה'.
י ראה גם חסדי דוד הנאמנים חי"א עמ' 134 ועוד.
יא משלי ו, כג.
יב תהלים לו, י.
יג תהלים קטו, טז.
יד תהלים א, ב. וראה רש"י עה"פ מע"ז יט, א.
טו ראה כתב סופר בראשית ז, כג ועוד.
טז בראשית א, ד.
יז ראה זהר ח"א מה, ב; מו, א.
יח ראה זהר ח"ג רסד, א; ז"ח רות פה, ב. וראה חגיגה יב, א.
יט בראשית א, ד; א, י; א, יב; א, יח; א, כא; א, כה.
כ ע"פ ויקרא רבה כט, ט.

בסוד, תורת השמים, ו"**את** הארץ" בפשט, תורת הארץ. "**מ־א עד ת**" אותיות **עד אמת**. כל "עד" בתורה כולל שני עדים, כנודע[כא] — עד הרואה את המציאות מ'זוית' השמים ועד הרואה את המציאות מ'זוית' הארץ (כשעדות שלמה היא דווקא חיבור של שני המבטים־הזויות, יחוד שתי התורות).

על **כב** אתוון דתורת הסוד מתאים לומר "באשמרות אהגה **בך**"[כב] ועל **כב** אתוון דתורת הנגלה "ואני אבטח **בך**"[כג]. "**אהגה בך**"־"**אבטח בך**" עולים 78 (וכן הוא עולה **אהגה־אבטח** בהכאה פרטית!) — שלשה שמות **הוי'** של ברכת כהנים, המשולש של **זה**, "**זה** הדבר אשר צוה הוי'"[כד], נבואת משה רבינו באספקלריא המאירה[כה].

"מתוך שלא לשמה בא לשמה"

והארץ, אם אינו לומד לשמה ואינו מייחד ח"ו, היתה תוהו ובוהו וחושך, שנמנע אורו כי אינו מייחד את שני תורות בכדי שתאיר תורה העליונה כנ"ל.

ורוח אלהים מרחפת, פי' כי גם שאינו לומד לשמה, על כל פנים בתוך האותיות הקדושים יש בהם חיות רוחנית, וזהו מרחפת על פני המים.

כל "עד" בתורה כולל שני עדים, כנודע – עד הרואה את המציאות מ'זוית' השמים ועד הרואה את המציאות מ'זוית' הארץ

אצל הלומד שלא לשמה – נגלה ללא פנימיות, ארץ ללא שמים – מתקיים "והארץ היתה תהו ובהו וחשך", ללא גילוי אור התורה

אצל הלומד שלא לשמה — נגלה ללא פנימיות, ארץ ללא שמים — מתקיים "והארץ היתה תהו ובהו וחשך", ללא גילוי אור התורה. אף על פי כן, בתוך אותיות התורה שלומד, "ואת הארץ", יש חיות רוחנית עליה נאמר "ורוח אלהים מרחפת על פני המים". "אין מים אלא תורה"[כו]. רק ביום השני של מעשה בראשית נבדלו המים התחתונים מן המים העליונים[כז], בעוד ביום הראשון הם היו "מים במים"[כח], ואזי גם במה שעתיד להיות מים תחתונים בלבד האירה הארה מן המים העליונים, והוא סוד "ורוח אלהים מרחפת".

ויאמר אלהים יהי אור, היינו אחר שלא מנע טוב להולכים בתמים ועל ידי בקשת רחמים מן השם, להביא מתוך שלא לשמה לעסוק לשמה; ואזי ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור, ואיתא בזוהר (ח"א טז.) אור דכבר הוי, קודם שגנזו לצדיקים וכו'.

ויבדל אלהים וגו', כי מחמת שלומד לשמה זוכה לדברים הרבה וכו' ומכשרתו להיות צדיק וכו' (אבות פ"ו מ"א), וזהו הבדלה בין טוב לרע; כי אם היה מעורב מטוב ורע, אחר הלימוד כנ"ל זוכה להיות נבדל מרע.

על ידי יגיעה בתורה, עם תפלה (רחמי), זוכים ל"מתוך שלא לשמה בא לשמה", ואז מתגלה האור שכבר היה גנוז ונעלם בתורה, עד למדרגת העלם האור הגנוז בעצמות המאור[כט], כח המאור שבתורה להחזיר את הלומד למוטב, מחשך הלימוד שלא לשמה (נגלה ללא חסידות),

כא סוטה ב, ב.
כב תהלים סג, ז. וראה מגלה עמוקות ויצא. "**באשמרות** [אהגה בך]" עולה 949, 13 (**אהבה**) פעמים 73 (**חכמה**) – **אהבת ישראל**. מכח השמירה המסורה וההידור (ללא גבול) באהבת ישראל זוכים ל"אהגה בך", "ובתורתו יהגה יומם ולילה".
כג תהלים נה, כד. ראה מגלה עמוקות בלק דרוש ה ושיחת וישב תשל"ב ס"ב (ע"פ שהש"ר א, לב).
כד במדבר ל, ב ורש"י שם.
כה ראה יבמות מט, ב; זהר ח"ב פב, ב. ובכ"מ.

כו ב"ק יז, א; זהר ח"ב ס, א. ובכ"מ.
כז ע"פ בראשית א, ו־ז.
כח בראשית רבה ה, ב.
כט ראה המשך תרס"ו עמ' קפב ואילך.

לימוד המעורב טוב ורע, לאור הלימוד לשמה, מכוחו "זוכה לדברים הרבה", שכללותם היא להיות נבדל מהרע והחשך.

התכללות החשך באור

וזהו ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד. פי' על דרך הש"ס (שבת עז:) מפני מה עזים מסגי ברישא, כברייתא של עולם השוכא והדר נהורא. פי' כי למה נברא האדם שיהא קטן עד י"ג שנה ואינו חייב במצות, ומעשה הקטנות האיך הם יתוקנו; וזהו עזים, הם העזות, מסגי ברישא בתחילת ימי האדם. ותירץ כברייתא של עולם, כי ההעדר קודם בכל דבר, וימי הקטנות מתתקנין אחר שיתקן מעשיו. והיינו דרך משל בית שאין בו אור, ואחר שהביאו אור בתוכו נעשה כל הבית מלא אור, וקשה היכן הלך החושך שהיה בבית מקודם, שהרי גם החושך הוא נברא כמו אור, דכתיב (ישעיה מה, ז) יוצר אור ובורא חושך. רק הענין הוא דאיתא בזוהר (ח"א יז.) תיאובתא דחושך לאתכללא באור, וכשהביאו האור אל תוך הבית נכלל החושך הנ"ל בתוך האור. והיינו שמח בחור וגו' ודע כי וכו' (קהלת יא, ט), פירש"י עד כאן דברי היצר הרע, מכאן ואילך וכו'; וזהו כי על כל אלה יביאך אלהים במשפט, היינו אחר התשובה מביא את מעשה הקטנות במשפט וביושר, דהיינו לאתכללא מעשה קטנות באור מעשה הטוב. וזהו ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד.

לימוד התורה שלא לשמה הוא חשוך, "ברישא חשוכא", קיום מצוה ללא הידור, אך על ידי ההידור "והדר נהורא" — "ויאמר אלהים יהי אור". "לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה שמתוך שלא לשמה [חשך] בא לשמה [אור]" — זהו הסדר הקבוע בחיי האדם ("לעולם"), קטנות קודמת לגדלות. החשך הוא אמנם בריאה בפני עצמה (ולא רק העדר־אור)[ל], אך הוא לא תופס מקום, וכאשר מאיר אור הוא נכלל בתוכו — כרצונו הפנימי מראש — ה"ברישא חשוכא" חוזר ("הדר") להיות בעצמו "נהורא", "אתהפכא חשוכא לנהורא"[לא]. החשך שנכלל באור (הקטנות שנכללת בגדלות, אחרי התשובה) גם מוסיף מעלה באור, "כיתרון האור מן החשך"[לב] דווקא[לג], ומעלה אותו לדרגת "מאור" שלמעלה מאור (כנ"ל). על התכללות החשך־הערב באור־היום נאמר "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד" — הכל הופך ל"יום", שמתייחס לעצמות המאור, "שמש הוי'"[לד].

> על ידי יגיעה בתורה, עם תפלה (רחמי), זוכים ל"מתוך שלא לשמה בא לשמה", ואז מתגלה האור שכבר היה גנוז ונעלם בתורה

הכנעה־הבדלה־המתקה

כל המהלך כאן הוא בסוד הכנעה־הבדלה־המתקה, יסוד היסודות של עבודת השי"ת בדרך הבעל שם טוב[לה]:

כל עוד האדם שרוי בחשך — "'במחשכים הושיבני כמתי עולם' זה תלמודה של בבל"[לו], היינו לימוד הנגלה ללא פנימיות — עליו להכיר את מצבו ולהשפיל־להכניע את עצמו.

כאשר הוא זוכה לאור — אור הנבדל מן החשך, כנ"ל בפירוש "ויבדל אלהים בין האור ובין החשך" — הוא מגיע להבדלה, כפשוט.

אך התכלית הוא להגיע ל"יום אחד", כאשר כל עוצמת החשך (עוצמת "עיזי מסגי ברישא", "הוי עז כנמר"[לז]) נכללת (בחשק רב, "תיאובתיה דחשך", כנ"ל) באור, ומעצימה את האור להיות מאור — היינו המתקה, "כי מתוק האור"[לח] דווקא כאשר החשך נכלל בו, וד"ל.

ל ראה רמב"ן לבראשית א, ב; האמונות והדעות מאמר א. ועוד.
לא ראה זהר ח"ג רסז, א; ח"א ד, א.
לב קהלת ב, יג.
לג זהר ח"ג מז, ב.
לד ע"פ תהלים פד, יב.
לה כש"ט (קה"ת) אות כח.
לו סנהדרין כד, א (עה"פ איכה ג, ו).
לז אבות פ"ה מ"כ.
לח ע"פ קהלת יא, ז.

פניני זהר
פרשת בראשית

"אזדעזעו"

קיצור מהלך השיעור

לכבוד **תשפז** – **ת**הא **ש**נת **פז** – אנו זוכים למדור **פ**ניני **ז**הר, הדולה פנינים מספר **הזהר** ומבאר אותם **לפי החסידות**. יסוד הביאורים בדרושי **רבי לוי יצחק שניאורסון**, שנרשמו על גליון הזהר שלו בשנת גלותו, ונתבארו על ידי בנו, **הרבי מליובאוויטש**, במשך שנים רבות. הזהר מתאר את **הזעזוע של כל הנבראים**, עליונים ותחתונים, כאשר רצה ה' **לברוא את האדם**. החסידות תולה את הזעזוע דווקא ב**מעלת האדם**, ממתיקה אותו ומסבירה כיצד הזעזוע הוא **גורם מפעיל**, **יצירתי ומדרבן** במציאות העולם וב**עבודת השי"ת** של כל אדם.

כד בעא קב"ה למברי אדם, אזדעזעו כל עלאין ותתאין, ויומא שתיתאה הוה סליק בדרגוי עד דסלקא רעותא עלאה ונהיר שירותא דכל נהורין[א]

[תרגום: כְּשֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְרֹא אָדָם, הִזְדַּעְזְעוּ כָּל הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, וְיוֹם הַשִּׁשִּׁי הָיָה עוֹלֶה בְּדַרְגוֹתָיו, עַד שֶׁעָלָה רָצוֹן עֶלְיוֹן וְהֵאִיר תְּחִלַּת כָּל הָאוֹרוֹת]

"אזדעזעו כל עלאין ותתאין"

רבי לוי יצחק מסביר: "מפני שאדם אינו פרט א', כמו שארי הנבראים, אלא הוא כולל כל הנבראים והנמצאים בתוכו, כי נברא מכולם, וכל א' הן מהעליונים והן התחתונים נתן בו חלקו[ב] (שלכן כתיב 'נעשה'[ג] לשון רבים. וכן 'בצלמנו כדמותינו' לשון רבים), כי נשמתו היא מלמעלה שכוללת כל העליונים וגופו מלמטה שכולל כל התחתונים (והיינו 'בצלמנו' דהעליונים 'כדמותינו' דהתחתונים), לכן 'אזדעזעו כל עלאין ותתאין'. ומה ש'אזדעזעו', הוא פן יחטא ויפגום בכולם בכל אחד מהם". גם עלית "יומא שתיתאה" — יום הששי, בו נברא האדם — הוא עלית המדה הששית, מדת היסוד, "הנקרא 'כי כל בשמים ובארץ'[ד], 'דאחיד בשמיא ובארעא'[ה],

נערך ע"י איתיאל גלעדי. ט' תשרי פ"ו – רשימה.

א זהר ח"א לד, ב. וראה ליקוטי לוי יצחק ותפארת לוי יצחק על אתר.

ב ראה זהר ח"ג קלח, ב (ושם קיז, א ובב"ר יח, ב). ובכ"מ.

ג בראשית א, כו.

ד דברי הימים־א כט, יא. וראה זהר ח"ב קטז, א.

ה זהר ח"ב קטז, א. ובכ"מ; וראה זהר ח"ג רנז, א.

שכולל כל העליונים וכל התחתונים, שלכן נקרא 'כל', ו'שמים' הוא מעלה, ששם הוא כל העליונים, ו'ארץ' הוא מטה, ששם הוא כל התחתונים".

אכן, הרבי, בנו, אומר שאין לפרש בפשטות בזהר שהזעזוע הוא בשל חשש מחטא ופגם, שהרי העולם והאדם נבראו בשלמות, ולכן הוא מסביר שלכל לראש הזעזוע הוא מעצם הרצון לברוא אדם, המגלה ש"גם לאחר בריאת כל פרטי הנבראים שבעולם, עליונים ותחתונים, באופן ד'כי טוב'[ו] ועד ל'טוב מאד'[ז] — עדיין לא היה העולם בשלימות, ורק על ידי בריאת האדם נעשית השלימות דכל הבריאה כולה"[ח]. זעזוע כזה, מסביר הרבי, הוא בגדר יראת־בשת. "הביטול דיראת בושת הוא הכנה והקדמה שעל ידו באים לדרגא נעלית יותר, עד לעילוי שבאין־ערוך", לכן הוא גרם לעלית "יומא שתיתאה" — שכולל בעצמו את כל העליונים והתחתונים, כנ"ל — "ועליה זו ('סליק בדרגוי כו') שנעשית על ידי הביטול דיראת בושת ('אדזעזעו') מצד הרצון לבריאת האדם — היא הכנה והקדמה שיהיו ראויים להתעלות לתכלית השלימות על ידי (עבודתו של) אדם הראשון".

בהמשך דבריו מסביר רבי לוי יצחק[ט] שהעליה של "ויומא שתיתאה הוה סליק בדרגוי עד דסלקא רעותא עלאה" פועלת המשכה של חכמה עילאה — "'ונהיר שירותא דכל נהורין'... הוא חכמה שהיא ראשית דכל הספירות כי חכמה נקראת ראשית". הדבר מתאים כפתור ופרח לדברי הרבי כאן, כאשר על ידי בטול של **ירא־בשת** זוכים למדרגת "**בראשית**"[י] (המתחלף ב"**שירותא**" בחילוף **ב־ו** באותיות **בומף**), "בחוכמא", "כֻּלם בחכמה עשית"[יא].

יש לדייק עוד שהזעזוע לא היה בבריאת האדם או לאחריה, אלא עם עלית הרצון לבריאה זו. לכן, מובן שהזעזוע הוא גופא הכנה (לא רק לעבודת האדם, אלא גם) לבריאת האדם. הזעזוע של העליונים והתחתונים[יב] — מתוך הכרה שגם כשנבראו בשלמותם, ובאופן של "טוב מאד", עדיין אין זו התכלית — מוציא כל אחד מהם מתחושת עצמו כפרט העומד בפני עצמו וגורם לו לתרום את חלקו שלו לבריאת האדם הכלול מכולם ומעלה את כולם.

המתקת הזעזוע

עלו, אם כן, שלשה פירושים ל"אזדעזעו":

רבי לוי יצחק מפרש, בפשטות, שהזעזוע מחטא האדם שיפגום את כל הבריאה (חשש ריאלי, שהתממש בסופו של דבר).

הרבי מעלה את הדברים לפירוש נעלה (אידיאלי־אוטופי), לפיו הזעזוע הוא יראת־בשת הנגרמת בפני העילוי שבאין־ערוך בבריאת האדם (כאשר בתוך הבטול במציאות של יראת בשת, שנראה שקט ונטול־תנועה, מפעם זעזוע נסתר[יג], על דרך הרעד של מורנו הבעל שם טוב).

ונוסף לנו כאן פירוש־בינים, שהזעזוע מהצורך בבריאת האדם, הבריאה הכללית, הוא גופא מה שמוציא כל נברא פרטי ממקומו הנפרד וגורם לו לתרום את חלקו בבריאה הכללית של האדם.

שלשת הפירושים הם בסדר של הכנעה־הבדלה־המתקה: הזעזוע מחשש שהאדם יחטוא ויפגום את כל העולם הוא הכנעה (ותכליתו

המשך בעמ' 16 <<<

ו בראשית א, ד ואילך.

ז שם א, לא. אכן, לכאורה יש ליישב – כפשטות הדברים – ש"טוב מאד" נאמר בסוף היום הששי, דווקא לאחר בריאת ה**אדם**, שהעלה את כל הבריאה מ"כי טוב" ל"והנה טוב **מאד**", ועצ"ע.

ח ורק על גבי הזעזוע היסודי הזה בא, בהתאם אליו, גם החשש מחטא ופגם שמזכיר אביו: מכיון שהעילוי בעולם כולו על ידי עבודת האדם צריך להיות באין־ערוך מהמצב ה"טוב מאד" שכבר קיים, ונדרשת ממנו עבודה כה גדולה עד שהוא עלול להחסיר־לחטוא בה וממילא להשאיר את המציאות פגומה ביחס לעילוי הנדרש ממנה.

ט ועיין באריכות ועומק דבריו במקורם, ואכ"מ.

י ראה תקו"ז תקון כח.

יא תהלים קד, כד.

יב זעזוע (משרש כפול, **זעזע**) היינו "זע" בעליונים ו"זוע" בתחתונים, ודוק.

יג כנ"ל בהערה ח.

ביאורי תפִלה

ברכת "אתה אחד"

מנחה של שבת

אַתָּה אֶחָד וְשִׁמְךָ אֶחָד, וּמִי כְעַמְּךָ כְּיִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ. תִּפְאֶרֶת גְּדֻלָּה וַעֲטֶרֶת יְשׁוּעָה, יוֹם מְנוּחָה וּקְדֻשָּׁה לְעַמְּךָ נָתַתָּ. אַבְרָהָם יָגֵל, יִצְחָק יְרַנֵּן, יַעֲקֹב וּבָנָיו יָנוּחוּ בוֹ. מְנוּחַת אַהֲבָה וּנְדָבָה, מְנוּחַת אֱמֶת וֶאֱמוּנָה, מְנוּחַת שָׁלוֹם הַשְׁקֵט וָבֶטַח, מְנוּחָה שְׁלֵמָה שֶׁאַתָּה רוֹצֶה בָּהּ. יַכִּירוּ בָנֶיךָ וְיֵדְעוּ, כִּי מֵאִתְּךָ הִיא מְנוּחָתָם, וְעַל מְנוּחָתָם יַקְדִּישׁוּ אֶת שְׁמֶךָ.

פירוש הברכה במבנה משולש

אדמו"ר האמצעי[א] מבאר שברכת אתה אחד בנויה במתכונת חוזרת של ארבעה משפטים שכל אחד נחלק לשלשה חלקים, כנגד חסד־גבורה־תפארת, ימין־שמאל־אמצע.

פעם ראשונה – באור אין סוף

בפירוט, יש כאן ארבע מדרגות מלמעלה למטה.

המדרגה העליונה, באור אין סוף שלפני הצמצום:

אַתָּה אֶחָד — חסד. "אתה" שייך למדת החסד, כמו שנאמר לאברהם איש החסד "אתה כהן לעולם"[ב]. באור אין סוף, זהו "טבע הטוב להיטיב"[ג], ואע"פ שהאין סוף אינו מוגבל דווקא בהגדרה זו, מכל מקום כיון שהוא 'כל יכול' ודאי כלול בו גם טוב וחסד אין סופי, "לטובים ולרעים בשוה ממש".

וְשִׁמְךָ אֶחָד — גבורה. שֵׁם שייך ביחס לזולת, כאשר קריאת השם היא בחינת 'התנשאות' מהזולת, שייך למדת הגבורה (הסתלקות והעלאה). עצם ללא שם הוא אחד פשוט ואילו השם מורכב מאותיות מחולקות (התחלקות היא תכונת הגבורה). באור אין סוף, זוהי בחינת "רוממות עצמותו בעילוי אחר עילוי עד אין קץ ושיעור למעלה".

וּמִי כְעַמְּךָ כְּיִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ — תפארת, "ישראל אשר בך אתפאר"[ד]. באור אין סוף, זהו שרש נשמות ישראל ש"עלו במחשבה"[ה] הקדומה.

פעם שניה – בעתיק ואריך

המדרגה הבאה היא פרצופי עתיק יומין ואריך אנפין. אמנם עתיק ואריך נקראים 'עולמות האין סוף' (מעל עשר הספירות שיש בהם מהות מסוימת) אך כיון שהם לאחר הצמצום יש הבדל מהותי (ללא ערך) ביניהם ובין מה שלפני הצמצום, כאשר 'עתיק' הוא רק 'העתק' מאור אין סוף ולא 'עצם הדבר' (כמו העתקה מספר לספר, שעצם האותיות הכתובות בספר הראשון אינן עוברות לספר השני).

תִּפְאֶרֶת גְּדֻלָּה — חסד. מדת הגדולה היא מדת החסד. ויש לדייק: "תפארת גדלה" היינו התפארת שבחסד.

א מאמר אתה אחד, נדפס במאמרי אדמו"ר האמצעי, קונטרסים (וממאמר זה לקוחים סתם ציטוטים בהמשך).

ב תהלים קי, ד.

ג ראה ע"ח שער הכללים רפ"א; עמק המלך שער שעשועי המלך רפ"א; תניא, שער היחוד והאמונה פ"ד.

ד ישעיה מט, ג.

ה זהר ח"ב קח, ב. וראה זהר ח"א כד, א וח"ג שו, ב; בראשית רבה א, ד.

וַעֲטֶרֶת יְשׁוּעָה — גבורה. ישועה היא מאת האויב המתנגד, "ובודאי לעמוד נגד המנגד צריך התגברות בתגבורת", מדת הגבורה. המושג 'עטרת' שייך לנוקבא ("אשת חיל עטרת בעלה"[ו]), בחינת גבורה.

יוֹם מְנוּחָה וּקְדֻשָּׁה לְעַמְּךָ נָתַתָּ — תפארת. "נתת" כי אחרי הצמצום יש מעבר מרשות הנותן העליונה לרשות המקבל התחתונה.

פעם שלישית – בעולם האצילות

כאן ההקבלה המפורשת ביותר לחג"ת, אברהם יצחק ויעקב, כנגד עולם האצילות בו יש אורות בכלים והוא נחלק לשלשה קוים: קו ימין, חכמה־חסד־נצח; קו שמאל, בינה־גבורה־הוד; והקו האמצעי, דעת־תפארת־יסוד.

אַבְרָהָם יָגֵל — חסד. "חסד לאברהם"[ז], ובכללות כל קו ימין.

יִצְחָק יְרַנֵּן — גבורה. "פחד יצחק"[ח], ובכללות כל קו שמאל.

יַעֲקֹב וּבָנָיו יָנוּחוּ בוֹ — תפארת, ובכללות כל הקו האמצעי. דווקא כאן נאמר "ינוחו בו", בו־בעצמותו. קו ימין (חח"נ) וקו שמאל (בג"ה) שרשם מחיצוניות הכתר, ואילו הקו האמצעי שרשו בפנימיות הכתר, שהוא בחינת 'אין' ולכן אינו בגדר השתלשלות מעלה־ומטה ומשום כך גם התפארת ("יעקב ובניו") היא אותו האין עצמו ללא שינוי.

פעם רביעית – בנה"י

המדרגה הרביעית היא ספירות נצח־הוד־יסוד בעולם האצילות בפרט, שהן צמצום בחינת האלקות כדי להחיות את הנבראים (שבעולמות התחתונים בי"ע).

מְנוּחַת אַהֲבָה וּנְדָבָה — חסד. אהבה ונדבה שייכים לחסד כפשוט.

מְנוּחַת אֱמֶת וֶאֱמוּנָה — גבורה. "אמת ואמונה" הוא בחינת נוקבא (השייכת לגבורה), כמו ברכת "אמת ואמונה כל זאת [לשון נקבה]" בתפלת ערבית.

מְנוּחַת שָׁלוֹם הַשְׁקֵט וָבֶטַח — תפארת. השלום מכריע בין החסד והגבורה המנוגדים, תפארת הכלולה מחסד וגבורה ועושה שלום ביניהם. "השקט ובטח" — בטח פירושו "יושב לבדו ואין לו שום ענין עם כל", כיון שנה"י הם עדיין בתחום האצילות, עולם אלקי המובדל מן התחתונים־הנבראים.

מנוחה שלמה

מְנוּחָה שְׁלֵמָה שָׁאַתָּה רוֹצֶה בָּהּ[ט]. זו עליה למדרגה עליונה של עצמיות האין סוף, למעלה מכל ארבע המדרגות הקודמות! זוהי "שלימותא דכולא" — "מנוחה שלמה" — וגילוי "פנימיות רצונו העצמי" של ה', "שאתה רוצה בה".

"שָׁאַתָּה": שי"ן היא חיבור ויחוד שלשת הקוים (שלשה קוים מתחברים בתחתיתם), ו"אתה" הוא גילוי בחינת החסד, וממילא התחלקות לשלשה קוים נפרדים. היחוד (שי"ן) וההתחלקות ("אתה") הם שני הפכים ובכל זאת כלולים במלה אחת ("שאתה") בכח המדרגה העליונה נושאת־הפכים שאצלה הכל שוה.

יש להוסיף שכאן רמוזים ג' רישין שבכתר, אמונה־תענוג־רצון: "מנוחה שלמה" היינו תכלית־שלמות ענג שבת, תענוג; "שאתה" היינו אמונה בעצמותו יתברך, נמנע הנמנעות ונושא הפכים, יחוד השי"ן והאתה כנ"ל; "רוצה בה" היינו רצון.

יַכִּירוּ בָנֶיךָ וְיֵדְעוּ, כִּי מֵאִתְּךָ הִיא מְנוּחָתָם. דווקא "מנוחתם" של בני ישראל, נשמות בגופים בעולם העשיה, היא "מאתך" ממש. עצם מנוחת השבת היא "מנוחת הנפש בעצמותה, בחינת 'יחידה'

ו משלי יב, ד.

ז מיכה ז, כ.

ח בראשית לא, מב.

ט **מנוחה שלמה** = 484 = 22 ברבוע, התכללות **בך** אתוון דאורייתא = יחוד **ענוה שמחה**, **גוף נשמה** ועוד. **שאתה רוצה בה** = 1014, ממוצע כל מלה = 338 = **הוי'** פעמים **אחד** = **ב** פעמים **אחד־אהבה** ברבוע. **מנוחה שלמה שאתה רוצה בה** = **ז** פעמים **רוח**.

שלמעלה מבחינת הגילוי במוח ולב", ודווקא במנוחה הגשמית יש השראה של בחינת יחידה, השראת 'היש האמתי' ביש הגשמי, ובזה שוים בה הצדיקים הגדולים עם פשוטי העם.

ויש להוסיף: "יכירו", הכרה היא פנימיות הדעת, הכרה מלשון כתר (שער **כר**), היינו שרש הדעת בדעת דרדל"א (השורה באוירא ופומא דאריך). "וידעו", חיצוניות הדעת, הדעת הגלויה.

וְעַל מְנוּחָתָם יַקְדִּישׁוּ אֶת שִׁמְךָ. היחידה שבנפש, עצם נקודת היהדות, מתבטאת במסירות נפש על קידוש השם, בטבע היהודי שלמעלה מטעם ודעת. וכיון שב"מנוחתם" של ישראל בשבת קדש יש השראת היחידה, ממילא יש כאן קידוש השם, "יקדישו את שמך".

שמונה מנוחות

המלה העיקרית בברכת אתה אחד היא מנחה, והרי "מנחה לשון מנוחה"[י]. בכללות, מנחה של שבת היא "רעוא דרעוין"[יא], 'רצון הרצונות'. סתם רצון הוא מלשון ריצה, תנועה מאומצת לקראת הדבר הנרצה (אין דבר העומד בפני הרצון ואין תקיף כרצון), היפך המנוחה. אבל רצון הרצונות היינו המנוחה מהריצה! בסוד "כח המניע הבלתי מתנועע"[יב]. זו משמעות הביטוי "מנוחה שלמה", היינו התכללות היפך המנוחה (ריצה) במנוחה, כמו "שלימותא דכולא" (שהובא לעיל בדברי אדמו"ר האמצעי). "כל חי מתנועע"[יג] ב"רצוא ושוב"[יד] של דפק החיים, וב"מנוחה שלמה" נכלל החי־המתנועע בבלתי מתנועע.

בפרט, יש בברכת אתה אחד שמונה לשונות מנוחה המתאימות יפה למבנה פנימי:

יוֹם מְנוּחָה וּקְדֻשָּׁה — חכמה ובינה. "יום" שייך לחכמה, וכן "קדושה" (קדש היינו חכמה, "קדש מלה בגרמיה"[טו]), כמו ששבת קדש בכלל היא מוחין דאבא. "מנוחה" שייך לבינה[טז], וכאן הבינה נכללת בחכמה ("הבן בחכמה"[יז]), התכללות אבא ואמא עילאין (ומיחודם בשבת נמשכות נשמות חדשות[יח], סוד "עונת תלמידי חכמים מערב שבת לערב שבת"[יט]). ורמז: **יום מנוחה וקדשה** ר"ת **יום** ובגימטריא **י** פעמים **נח־חן** כמשמעות הביטוי "מנוחה שלמה" (שלמות, י פעמים, של **נח**).

יַעֲקֹב וּבָנָיו יָנוּחוּ בוֹ — תפארת ונה"י. אחרי "אברהם יגל" בחסד, "יצחק ירנן" בגבורה, אזי "יעקב ובניו" היינו תפארת, מדת יעקב, ולכן כתוב "בו" (לשון זכר, תפארת); "ובניו" הם נה"י (נצח והוד הם "ברא כרעא דאבוה"[כ] וכן היסוד הוא בחינת רגל שלישית[כא]).

מְנוּחַת אַהֲבָה וּנְדָבָה — חסד (כמו בביאור החסידות לעיל).

מְנוּחַת אֱמֶת וֶאֱמוּנָה — גבורה (כמו בביאור החסידות לעיל).

מְנוּחַת שָׁלוֹם הַשְׁקֵט וָבֶטַח — תפארת (כמו בביאור החסידות לעיל) ונצח (בטחון הוא פנימיות הנצח[כב]).

מְנוּחָה שְׁלֵמָה שָׁאַתָּה רוֹצֶה בָּהּ — הוד. "איהי בהוד"[כג] ולכן "בה" לשון נקבה. שלֵמָה רומז לשלמה המלך שזכה ל"הוד מלכות"[כד], והוא הדור ה־**הוד** מאברהם אבינו ("אברהם התחיל

המשך בעמ' 16 >>>

י שפתי כהן על התורה ויקרא ב, א. לקו"ת פרשת פינחס עז, א.

יא זהר ח"ג קכט, א; ח"ב פח, ב; ח"ג רפח, ב. וראה זהר ח"ב קנו, א.

יב וראה מורה נבוכים ח"ב פ"א; אברבנאל לישעיה ו; אור השכל ח"ג. ובכ"מ.

יג ספר מפתח הרעיון לרבי אברהם אבולעפיא בסופו (אות ת).

יד יחזקאל א, יד.

טו זהר ח"ג צד, ב.

טז פרדס רמונים שכ"ג פי"ג.

יז ספר יצירה פ"א מ"ד.

יח וראה הגהות השמ"ש על ע"ח שט"ו פ"א אות ט.

יט כתובות סב, ב.

כ ע"פ עירובין ע, ב.

כא רמ"ד על זהר ח"ג קפ, א; קהלת יעקב ערך 'רגלים'.

כב סוד ה' ליראיו ש"א פ"י (נתבאר בשיעורים בסוד ה' ח"ג עמ' רלט ואילך).

כג ע"פ תקו"ז תקון יג (כח, ב־כט, א). וראה ע"ח שער הכללים פ"א; ע"ח של"ו פ"ח. ובכ"מ.

כד דברי הימים־א כט, כה; דניאל יא, כא.

הסיפור החסידי

ה'צמח צדיק' | למה לשאול שאלות?

רבי מנחם מענדיל הגר, בעל ה"צמח צדיק", נולד בקוסוב כבן זקונים לרבי חיים הגר, בעל ה"תורת חיים", ולציפורה, בתו של רבי יהודה מאיר משפיטובקה. נקרא על שם סבו, רבי מנחם מענדיל הגר מקוסוב. בהיותו בן ארבע עשרה נשא את מרים מאניא, בתו של רבי ישראל מרוז'ין, ובשנת תרי"ד, לאחר פטירת אביו, והוא בן עשרים וארבע, עבר לויז'ניץ והחל לכהן בה כאדמו"ר, ובה התגורר עד פטירתו. נודע כגאון מופלג בתורה, וגדולי דורו העריצו את גדלותו והפנו אליו שאלות סבוכות בענייני הלכה. לצד שקידתו בתורה התפרסם בפזרנותו לצדקה, עסק רבות בגיוס כספים לעניי צפת וטבריה וחילק מעות ארץ ישראל. עם השנים הקים את "כולל ויז'ניץ", שלימים היה לכולל המרכזי ליוצאי בוקובינה וגליציה המזרחית. את רווחיו מעסקיו הקדיש כולם לצדקה, ובעצמו היה סגפן גדול. נסתלק בכ"ט בתשרי תרמ"ה, ונטמן בויז'ניץ.

רבי יודל עיבר, מחסידי ה'צמח', היה סוחר בפרוות יקרות, ומידי פעם היה נוסע עם ממתן פרוות לירידים למוכרם. בעירו היה עוד יהודי סוחר פרוות אשר גם הוא היה נוסע, על כן הם שכרו עגלות ונסעו יחד. פעם נסעו ליריד בגלילות ויז'ניץ, אזי התנה רבי יודל עם הסוחר השני לפני הנסיעה כי ברצונו להיכנס לויז'ניץ על מנת לתת קוויטל לכ"ק מרן ה"צמח צדיק". סוחר זה לא היה חסיד ויז'ניץ, אבל היות ורבי יודל דרש זאת, הוא הסכים.

הם הגיעו לויז'ניץ, ורבי יודל כתב קוויטל ונעמד בתור. הסוחר השני, למרות שלא היה חסיד ויז'ניץ, אעפ"כ גם הוא כתב קוויטל ונעמד מאחורי רבי יודל. בהגיע תור רבי יודל, בעת אשר נתן את הקוויטל לרבינו הרה"ק ה"צמח צדיק" זי"ע, שאלו רבינו: "איזו סחורה אתה נושא עמך?". ענה: "פרוות יקרות". שאלו הרבי כמה סוגי פרוות יש לו, והוא ענה. שוב שואלו הרבי: "וכמה עולה לך הסוג הראשון, וכמה אתה מרוויח בו?", והוא ענה. "וכמה אתה מרוויח בסוג השני?", וכך בכל סוג וסוג, כשהוא מעכב אותו זמן רב, ורבי יודל ענה בפרוטרוט על כל שאלות הרבי.

הסוחר השני, אשר לא היה כאמור חסיד ויז'ניץ (ואולי כלל לא השתייך לעדת החסידים), עמד בקוצר רוח על העיכוב הזה. כאשר הגיע תורו אמר גם כן שהוא נוסע ליריד למכור פרוות. והרבי התחיל לשאול גם אותו את השאלות הנ"ל. נענה היהודי ואמר: "רבי, מה אכפת לכם כל הדברים האלו? מה זה עסקכם? אנא תאחלו לי שיהיו לי הרבה קונים, בלי להרבות בדברים". ואכן הרבי איחל לו שיהיו לו הרבה קונים כבקשתו, ובזה תם ונשלם.

הם המשיכו ליריד והגיעו לשם באישון לילה, ניגשו לאכסניה לישון וקמו כעלות השחר. רבי יודל, בהיותו חסיד ותיק, הלך למקווה ולביהמ"ד, וישב ללמוד את שיעוריו ואח"כ התפלל במתינות כמונה מעות, ואחרי התפילה המשיך בשיעוריו. כאשר גמר את כל הסדר שלו, הלך לאכסניה לאכול פת שחרית, ורק בערך בשעה 12 בצהריים קם והלך ליריד, ותוך שעתיים זכה לסייעתא דשמיא ומכר את כל הסחורה לקונה אחד או שניים במחיר טוב. הוא ניגש אל הסוחר השני, ובראותו שהוא עדיין עסוק בסחורתו, שב לביהמ"ד וישב ללמוד עד הערב,

---

נערך ע"י יהודה הס.

שוכח מהעולם ומלואו.

לעת ערב הגיע הסוחר השני מהיריד בפנים נפולות. ניגש לרבי יודל וסח לו את אשר קרהו, וכה אמר: "קמתי אף אני כעלות השחר, רצתי לתפילה, התפללתי במהירות ומהר לקחתי עמי את כל הסחורה על מנת להיות ראשון ביריד. ומה אומר לך, הייתי משופע בקונים עד אין סוף, וכל קונה רצה לראות דוגמאות מכל מיני פרוות שהבאתי. כל הזמן היה עליי לעמול ולטרוח להפוך את הסחורה מלמעלה למטה ומלמטה למעלה, כי זה רצה לראות את הפרוות התחתונות וזה את העליונות, אולם בהגיע סוף היום לא מכרתי — למרות מאות הקונים שנטפלו אליי — אפילו פרווה אחת. מה אומר לך רבי יודל, אני ממש בייאוש, איני יודע מה לעשות".

ענהו רבי יודל ואמר: "זאת באה לך כי רצית להיות פיקח יותר מהרבי שליט"א. אתה רצית ללמד את הרבי מה כן לומר ומה לא לומר. ובכלל, מפני מה דרשת מהרבי שיאחל לך הרבה קונים? ומה רע בזה שאני מכרתי את כל סחורתי עד הפרווה האחרונה במחיר מצוין לקונה אחד או שניים? ולמה לא ענית על כל שאלותיו של הרבי? על כן איני רואה עצה אחרת, מלבד שתיסע מהר לויז'ניץ ותכתוב שוב קוויטל, וכאשר תיגש לרבי תענה יפה על כל שאלותיו, והנח לו לרבי שיאחל לך הכל לפי דעת קודשו".

היהודי שמע בקול רבי יודל, רתם סוס ורכב עליו לויז'ניץ. כתב קוויטל וענה על כל שאלות הרבי, ורבינו איחל לו הצלחה. הוא חזר לאכסניה ולמחרת פנה ליריד, ותוך שעות אחדות מכר את כל הסחורה עד תומה ברווח גדול, כברכת הרבי הקדוש.

[זכרונם לברכה]

סיפורם של שני הסוחרים מלמד אותנו שיעור בהתקשרות לצדיק, ובאופן מעניין — גם שיעור בענייני מסחר. מלבד ההבנה החשובה אודות ההבדל בין "הרבה לקוחות" ל"הרבה רווח", הדרך בה נהג הצמח צדיק בחסידיו היא מופת לניהול נכון: בין אם אתה רבי, מנהל עסק או ראש משפחה, ניהול טוב משמעותו מעורבות ללא התערבות.

כך רצה הרבי לדעת כל פרט אודות החסידים ומסחרם, אך לא כפה עליהם את דעתו ואת דרך ההתנהלות שלו: זו הברכה בה אתה חפץ? אותה תקבל, ובדרך שתבהיר לך כיצד לנהוג...

בדרך זו, שומר המשפיע על עצמאותו של המקבל ודואג שלא תיווצר תלות, ומאידך דואג לכוון אותו בדרך הרצויה. המנהיג אמנם לוקח אחריות ומעורב בכל פרט, אך הוא מצמצם את ההתערבות הגלויה למינימום המוכרח. שאיפתו היא שהמונהג ילך על רגליו שלו ויהיה מסוגל לחשוב בכוחות עצמו.

באותיות של קבלה ניתן לומר, כי התנהלות המשפיע היא באופן של "מטי ולא מטי [נוגע ואינו נוגע]" בו זמנית, והתנהלות המקבל היא באופן של "רצוא ושוב" בזה אחר זה: החסיד חש כי הוא הולך אל הרבי ושב ממנו, מקבל כוחות ושב לעבודתו. אך הרבי מצידו מלווה את החסיד בכל עת — כשהוא עושה זאת באופן המותיר לחסיד מרחב לחיות ולפעול.

(מאמר 'התאגיד הדינאמי',
שיעור ט"ו בשבט פ"ה).

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

חנוכת הבית

ב"ה עברנו לבית חדש ואנחנו מתכוונים לערוך חנוכת בית עם כניסתנו. נודה מאוד לברכת הרב וכן לדעת – האם ישנן הנהגות מיוחדות לחנוכת הבית? האם יש מאמר חסידות מסויים שצריך ללמוד/לחזור בחנוכת הבית?

מענה:

מזל טוב! מזל טוב! לחנוכת הבית. שיהיה בית של קדושה מלא בתורה ומצות וחסידות, הכנסת אורחים והפצת המעינות חוצה.

בשלחן המלך ועוד ספרים יש מנהגי חב"ד לחנוכת בית, כדאי לעיין שם.

אפשר ללמוד (ולומר ביחד) את פרק ל' בתהלים "מזמור שיר חנכת הבית לדוד" (אפשר לחפש באתר המכון שלנו ביאורים על פרק זה וכמובן קודם להסתכל ב'יהל אור' לאדמו"ר הצ"צ). "**מ**זמור **ש**יר **ח**נכת **ה**בית" ר"ת **שמחה** — "עבדו את ה' **בשמחה**" — זה העיקר, וכל הפסוק = 1742 = **הוי'** ב"ה שם הרחמים פעמים **סז**, **בינה** (עולם הבא). סוד מילוי **סז** של שם הוי': **יוד הי ויו הה** הרומז להמשכה מחכמה, מילוי יודין, למלכות, הה אחרונה. "הוי' בחכמה יסד ארץ — על ידי — כונן שמים בתבונה" וד"ל.

בפרק יש י"ג פסוקים, וי"ל שהם כנגד י"ג מדות הרחמים המאירות בחנוכת בית.

ויש להדגיש את פסוק ט': "**אליך הוי' אקרא ואל אדנ־י אתחנן**" = 1000 (**ישראל בעל שם טוב** כו'), "**ואל אדנ־י אתחנן**" = **תורה** כו'. אמצעי תיבות "**אל**יך **הוי'** **אקר**א **ו**אל **אד**נ־י **אתחנן**" = 864 = "**עבדו את הוי' בשמחה**" = **שמחה** במילוי וכו'. רוס"ת "**אליך הוי' אקרא ואל אדנ־י אתחנן**" בגי' **קול** משולש **הוה**, היינו שהקריאה אל שם הוי' והתחנונים אל שם אדני — תפארת ומלכות — צריך להיות בקול, היינו יחוד קול דבור יחוד הוי' ואדני, הקריאה בקול והתחנונים בדבור. דילוג תבות: 428 572 (כנף 72, **חסד**, שם **עב**) היינו שם **חתך** שם הפרנסה, "**והיו לבשר אחד**" (**כב** פע' **הוי'**), **שלום בית** — נמצא שפסוק זה הוא סגולה גם לפרנסה ברוח וגם לשלום בית אמיתי עם בנים ובנות עוסקים בתורה ומצות וחסידות בשמחה. **קול** הנ"ל גם שוה **חיים חיים** ("חיים ברצונו"), חיים רוחניים וחיים גשמיים גם יחד. היינו כללות בני חיי ומזוני וכולהו רוויחי.

מזל טוב!

אָנֹכִי וְהַיְלָדִים

הַפָּדוֹר לְיַלְדֵי יִשְׂרָאֵל

סָנְגוֹרָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל

שָׁלוֹם יְלָדִים!

בַּשָּׁבוּעַ שֶׁחָלַף, בְּכ"ה בְּתִשְׁרֵי, צִיְּנוּ אֶת יוֹם הִלּוּלַת אַחַד הַצַּדִּיקִים הָאֲהוּבִים בְּיוֹתֵר — רַבִּי לֵוִי יִצְחָק מִבֶּרְדִּיטְשׁוֹב. רַבִּי לֵוִי יִצְחָק מֻכָּר בַּכִּנּוּי הַיָּדוּעַ 'סָנֵגוֹרָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל', עַל שֵׁם אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל הָעֲצוּמָה שֶׁלּוֹ וְלִמּוּד הַזְּכוּת עַל כָּל יְהוּדִי, אֲפִלּוּ הַחוֹטֵא הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר.

שְׁלֹשֶׁת כַּ"חֲטָאִים"

לֹא כֻּלָּם יוֹדְעִים, אֲבָל בְּחַיָּיו הָאִישִׁיִּים רַבִּי לֵוִי יִצְחָק סָבַל רַבּוֹת, וּלְמַרְבֵּה הַפֶּלֶא דַּוְקָא מֵהִתְנַהֲגוּת לֹא נְעִימָה מִצַּד יְהוּדִים, וְזוֹ עֲבֹדָה שֶׁמַּעֲלָה אֶת תְּכוּנַת לִמּוּד הַזְּכוּת שֶׁלּוֹ לְרָמָה אַחֶרֶת. נֶחְמָד לְלַמֵּד זְכוּת וַאֲפִלּוּ רָאוּי לְהַעֲרָכָה, אֲבָל אַחֲרֵי שֶׁפּוֹגְעִים בְּךָ בְּאֹפֶן אִישִׁי — זוֹ כְּבָר מַעֲלָה מְיֻחֶדֶת.

מָה הַסִּפּוּר?

רַבִּי לֵוִי יִצְחָק שִׁמֵּשׁ כְּרַב וְאָב בֵּית הַדִּין בָּעִיר מִינְסְק. הָעִיר מִינְסְק הָיְתָה גְּדוֹלָה וַחֲשׁוּבָה בְּאוֹתָם הַיָּמִים, מְלֵאָה בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים וְלַמְּדָנִים רַבִּים, וְאֵלּוּ לֹא רָאוּ בְּעַיִן יָפָה אֶת הַנְהָגוֹתָיו הַחֲסִידִיּוֹת. הֵן הָיוּ מְשֻׁנּוֹת בְּעֵינֵיהֶם. אָמְנָם רַבִּי לֵוִי יִצְחָק הִשְׁתַּדֵּל לִשְׁמֹר בִּפְנֵי הַצִּבּוּר עַל הַנְהָגָה מְאֻפֶּקֶת, כָּזוֹ הַמַּתְאִימָה לְרוּחָם שֶׁל אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם, אֲבָל מִדֵּי פַּעַם "הִשְׁתַּחְרְרָה" הַנְהָגָה חֲסִידִית שֶׁהִרְגִּיזָה אֶת זִקְנֵי הָעִיר. בְּשָׁלָב מְסֻיָּם פְּקֻעָה סַבְלָנוּתָם וְהֵם הֶחֱלִיטוּ לְהַעֲבִיר אוֹתוֹ מִמִּשְׁרָתוֹ וּלְפַטֵּר אוֹתוֹ, אֲבָל הֵם עָשׂוּ זֹאת בַּצּוּרָה הֲכִי לֹא מְכֻבֶּדֶת שֶׁאֶפְשָׁר. בְּאֶחָד מִימֵי שִׁשִּׁי, סָמוּךְ לִכְנִיסַת הַשַּׁבָּת, הֵם הֶעֱלוּ אוֹתוֹ עִם בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ לַעֲגָלָה, הוֹצִיאוּ אוֹתָהּ אֶל מִחוּץ לָעִיר וְהִשְׁלִיכוּ אוֹתָם שָׁם בִּבְזָיוֹן. כָּךְ, לְלֹא אֹכֶל וּלְלֹא יַיִן לְקִדּוּשׁ, נֶאֱלְצוּ רַבִּי לֵוִי יִצְחָק וּמִשְׁפַּחְתּוֹ לְבַלּוֹת אֶת הַשַּׁבָּת.

מַדּוּעַ עָשׂוּ אַנְשֵׁי מִינְסְק אֶת הַמַּעֲשֶׂה הַקִּיצוֹנִי הַזֶּה? מְסֻפָּר כִּי נִכְבְּדֵי הָעִיר הֶחֱלִיטוּ לַעֲרֹךְ מַעֲקָב אַחֲרֵי רַב הָעִיר וּלְהִתְחַקּוֹת מִקָּרוֹב עַל מַעֲשָׂיו הַתְּמוּהִים. בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר, לְאַחַר דְּרִישָׁה וַחֲקִירָה

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

נִמְצְאוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה 'עֲווֹנוֹת' חֲמוּרִים, וַעֲלֵיהֶם נִגְזַר דִּינוֹ לְהַעֲבָרָה מִתַּפְקִידוֹ. מֶה הָיוּ אוֹתָם חֲטָאִים חֲמוּרִים? אֲנִי חוֹשֵׁב שֶׁכְּדַאי לָנוּ לִשְׁמֹעַ עֲלֵיהֶם, כִּי הַלְּוַאי שֶׁהַמִּצְווֹת שֶׁלָּנוּ יוּכְלוּ לְהֵרָאוֹת כְּמוֹ אוֹתָם 'פְּשָׁעִים' שֶׁל רַבִּי לֵוִי יִצְחָק...

אֵימָה וָפַחַד

עַל 'הֶעָווֹן' הָרִאשׁוֹן נִתְפַּס רַבִּי לֵוִי יִצְחָק בְּבֵיתוֹ. אֵיךְ? פָּשׁוּט! הֵם הֵכִינוּ לוֹ מַאֲרָב... חֲבוּרַת נִכְבְּדֵי הָעִיר הִמְתִּינָה מִחוּץ לְבֵיתוֹ וּבְרֶגַע מֻסְכָּם, בְּהַפְתָּעָה וּלְלֹא כָּל תֵּאוּם מֻקְדָּם, נִכְנְסוּ לְחַדְרוֹ הַפְּרָטִי. הַחֶדֶר הָיָה רֵיק מֵאָדָם וְעַל הַשֻּׁלְחָן עָמְדָה כּוֹס מַיִם. לְפֶתַע נִשְׁמְעָה שְׁאָגָה אַדִּירָה: "בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בִּדְבָרוֹ"! הָאֲנָשִׁים מַבִּיטִים לְכָל עֵבֶר, וְאָז מִתַּחַת לַמִּטָּה יוֹצֵא בְּזִנּוּק רַב הָעִיר, רַבִּי לֵוִי יִצְחָק, אוֹחֵז בְּיָדָיו הָרוֹעֲדוֹת אֶת כּוֹס הַמַּיִם וְשׁוֹתֶה אֶת תְּכוּלָתָהּ.

זֶה הָיָה חֶטְאוֹ הָרִאשׁוֹן — **יִרְאַת ה'** מֻפְרֶזֶת. מִישֶׁהוּ מֵאִתָּנוּ הִרְגִּישׁ לָאַחֲרוֹנָה כָּזֶה פַּחַד מֵה'? כַּאֲשֶׁר רַבִּי לֵוִי יִצְחָק עוֹמֵד לוֹמַר אֶת הַמִּלִּים "בָּרוּךְ אַתָּה" הוּא מִתְמַלֵּא פַּחַד וַחֲרָדָה שֶׁגּוֹרְמִים לוֹ לְהִצְטַנֵּף אֵי־שָׁם בְּפִנַּת הַחֶדֶר, מִתַּחַת לַמִּטָּה.

קָשָׁה עָלַי פְּרֵדַתְכֶם

כָּאָמוּר, אַנְשֵׁי מִינְסְק רָאוּ בְּכָךְ הִתְנַהֲגוּת לֹא מַתְאִימָה לְרַב מְכֻבָּד, אֲבָל בְּכָל זֹאת, הַסִּפּוּר הִתְרַחֵשׁ בְּבֵיתוֹ הַפְּרָטִי, כָּךְ שֶׁעַל מַעֲשֶׂה זֶה בִּלְבַד לֹא נִתָּן לְהָגִיב בַּחֲרִיפוּת וּלְפַטְּרוֹ מִתַּפְקִידוֹ, וְלָכֵן הֵם הֶחֱלִיטוּ לְהַמְשִׁיךְ בַּמַּעֲקָב.

הַסִּפּוּר הַבָּא לֹא אֵחַר לָבוֹא, וּלְחַכְמֵי פִּינְסְק לֹא נִצְרָךְ מַעֲקָב כְּדֵי לִשְׁמֹעַ אוֹדוֹתָיו. לְרַבִּי לֵוִי יִצְחָק הָיְתָה יְדִידוּת עֲמֻקָּה עִם רַבִּי צְבִי, בְּנוֹ שֶׁל מוֹרֵנוּ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב. רַבִּי צְבִי הָיָה צָנוּעַ וְשָׁקֵט, צַדִּיק נִסְתָּר, אַךְ רַבִּי לֵוִי יִצְחָק הִכִּיר אֶת מַעֲלוֹתָיו וְאָהַב מְאוֹד אֶת קִרְבָתוֹ. כַּאֲשֶׁר הָיוּ יוֹשְׁבִים הַשְּׁנַיִם וּמִתְוַעֲדִים קָשֶׁה הָיָה לְסַיֵּם אֶת הָאֵרוּעַ... אֵיךְ לָמַדְנוּ עַל שִׂמְחַת תּוֹרָה? "קָשָׁה עָלַי פְּרֵדַתְכֶם".

פַּעַם אַחַת יָשְׁבוּ הַשְּׁנַיִם וְהִתְוַעֲדוּ עַד שָׁעָה מְאֻחֶרֶת. רַבִּי צְבִי הֵצִיץ בִּשְׁעוֹנוֹ, קָלַט אֶת הַשָּׁעָה וְנִזְכַּר כִּי עָלָיו לְהַגִּיעַ לְבֵיתוֹ לְצֹרֶךְ עִנְיָן דָּחוּף. אֶלָּא שֶׁבְּעָיָה גְּדוֹלָה עָמְדָה לְפָנָיו: אֵיךְ עוֹזְבִים? הַצַּעַר שֶׁיִּגָּרֵם לִידִיד נַפְשׁוֹ, רַבִּי לֵוִי יִצְחָק, לֹא אִפְשֵׁר לוֹ לָקוּם מִמְּקוֹמוֹ. רַבִּי צְבִי הִמְתִּין לְהִזְדַּמְּנוּת מַתְאִימָה, וּבָרֶגַע שֶׁרַבִּי לֵוִי יִצְחָק קָם מִמְּקוֹמוֹ לְהִתְפַּנּוֹת הוּא נִצֵּל אֶת הָרֶגַע וְיָצָא מֵהַבַּיִת. כַּעֲבֹר כַּמָּה רְגָעִים חָזַר רַבִּי לֵוִי יִצְחָק וְכַאֲשֶׁר הִבְחִין בְּהֵעָדְרוֹ שֶׁל יְדִידוֹ הוּא קָם בִּסְעָרָה עַל רַגְלָיו, יָצָא בְּרִיצָה אֶל הָרְחוֹב וְהֵחֵל לִזְעֹק בְּקוֹל: "רֶבּ צְבִי, רֶבּ צְבִי, הֵיכָן אַתָּה?". רַבִּי לֵוִי יִצְחָק כְּלָל לֹא שָׂם לֵב לְמַרְאֵהוּ הַמְּרֻשָּׁל. בַּבַּיִת נָהַג לָלֶכֶת עִם טַלִּית קָטָן וּלְלֹא הַבֶּגֶד הָעֶלְיוֹן — חֲלִיפַת רַב הָעִיר הַשְּׁחֹרָה, וְכָךְ יָצָא

אֶל הָרְחוֹב. קוֹלוֹת הַזְעָקָה שֶׁהֵרִים גָּרְמוּ לְתוֹשְׁבֵי הָרְחוֹב לִפְתֹּחַ אֶת חַלּוֹנוֹת בֵּיתָם וְלִרְאוֹת אֶת מוֹרָם וְרַבָּם מִתְהַלֵּךְ בַּחוּצוֹת בְּמַרְאֶה שֶׁמַּזְכִּיר פִּיג'מָה...

וּבְכֵן, **אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל** כָּזוֹ הָיְתָה לְמַעְלָה מִיְּכֹלֶת הַשָּׂגָתָם שֶׁל נִכְבְּדֵי פִּינְסְק. לְכַבֵּד אֶת הֶחָבֵר — וַדַּאי. לְחַיֵּךְ אֵלָיו בְּנִימוּס — לָמָּה לֹא? אֲבָל אַהֲבַת־הַזּוּלָת עֲצוּמָה שֶׁאֵינָהּ יוֹדַעַת גְּבוּלוֹת נִתְפְּסָה אֶצְלָם כִּפְרָאוּת.

כֶּתֶר יִתְּנוּ לָךְ

אַחֲרֵי אֵרוּעִים אֵלּוּ, הַקַּשׁ שֶׁשָּׁבַר אֶת גַּב הַגָּמָל שֶׁל אַנְשֵׁי פִּינְסְק הָיָה כְּבָר אֵרוּעַ פֶּמְבִּי. בְּעָרֵי לִיטָא וּבְמְדִינוֹת אַשְׁכְּנַז הָיָה מְקֻבָּל נֹסַח תְּפִלָּה מְאוֹד מְסֻיָּם — 'נֹסַח אַשְׁכְּנַז'. הַחֲסִידִים, תַּלְמִידֵי מוֹרֵנוּ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, אִמְּצוּ אֶת מִנְהֲגֵי הָאַרִיז"ל וְאֶת נֹסַח הַתְּפִלָּה שֶׁחִבֵּר. שְׁנֵים־עָשָׂר שְׁעָרִים יֵשׁ בַּשָּׁמַיִם, כְּנֶגֶד י"ב שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל, וְדֶרֶךְ כָּל אֶחָד מֵהֶם עוֹלֶה נֹסַח תְּפִלָּה אַחֵר. נֹסַח הַתְּפִלָּה שֶׁבָּרַר הָאַר"י הַקָּדוֹשׁ הוּא 'שַׁעַר הַכּוֹלֵל', הַשַּׁעַר דַּרְכּוֹ יְכוֹלוֹת לְהִכָּנֵס כָּל הַתְּפִלּוֹת.

אַנְשֵׁי פִּינְסְק לֹא אָבוּ לְוַתֵּר עַל נֹסַח הַתְּפִלָּה הַמְקֻבָּל בְּיָדָם, וְלָכֵן הִתְּנוּ עִם רַבִּי לֵוִי יִצְחָק תְּנַאי: יִהְיֶה מָה שֶׁיִּהְיֶה, בְּמִינְסְק יִתְפַּלְּלוּ בְּנֹסַח אַשְׁכְּנַז! רַבִּי לֵוִי יִצְחָק קִבֵּל אֶת הַתְּנַאי וְנָהַג לְהִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר בַּנֹּסַח הַמְקֻבָּל בְּיָדָם. כָּךְ הָיָה בְּדֶרֶךְ כְּלָל, עַד לַפַּעַם בָּהּ 'נִכְשַׁל' רַבִּי לֵוִי יִצְחָק בָּרַבִּים. הָיָה זֶה בִּתְפִלַּת מוּסָף שֶׁל יוֹם הַשַּׁבָּת. בַּחֲזָרַת הַשַּׁ"ץ, אֶת אֲמִירַת 'קְדֻשָּׁה' נוֹהֲגִים הַחֲסִידִים לִפְתֹּחַ עִם הַמִּלִּים "כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ", מִלִּים שֶׁבְּנֹסַח אַשְׁכְּנַז אֵינָן מוֹפִיעוֹת. רַבִּי לֵוִי יִצְחָק, שֶׁנִּגַּשׁ בְּאוֹתָהּ שַׁבָּת לִפְנֵי הַתֵּבָה, שָׁכַח לְרֶגַע הֵיכָן הוּא נִמְצָא, וּבְרֶגַע שֶׁסִּיֵּם אֶת בִּרְכַּת "מְחַיֵּה הַמֵּתִים" הִכְרִיז וְקָרָא בְּקוֹל "כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ"! אֵיךְ אֶפְשָׁר לְהַקְדִּישׁ אֶת ה' יִתְבָּרַךְ בְּלִי לְהַנִּיחַ לוֹ כֶּתֶר עַל רֹאשׁוֹ?

מָה לָמַדְנוּ מִשְּׁלֹשֶׁת 'עֲוֹנוֹתָיו הַחֲמוּרִים' שֶׁל הַצַּדִּיק? קִבַּלְנוּ שִׁעוּר מְאַלֵּף מַהִי **יִרְאַת ה'**; רָאִינוּ עַד הֵיכָן מַגִּיעָה **אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל** בֵּין יְדִידֵי נֶפֶשׁ; וְלָמַדְנוּ עַל **אַהֲבַת ה'** הָעֲצוּמָה שֶׁ'קוֹפֶצֶת' עַד מֵעַל לָרֹאשׁ, עַד לְכֶתֶר הַמֶּלֶךְ!

שֶׁנִּזְכֶּה לָלֶכֶת בִּדְרָכָיו!

שַׁבָּת שָׁלוֹם וּמְבֹרָךְ!

יָכִי

רָדִי רְמַדִּי מַכִּירִים אֶת שְׁאוֹת שְׁפָלָה־עֶלְיָה כְּחוּת
(רָאֹשׁ: סוּד שִׁיטוֹת חֶשּׁוּב אִינְטְרְנֶט נוֹסָפוֹת)
מַהוּ הַשֵּׁם הַיִּחִיד מֵהֶם שֶׁהוּא נִכְתָּב בְּרֹאשׁ הַשָּׁבוּעַ?
אֵיכָן אֹתָם מִסְתַּלְּקִים הַשָּׁבוּעַ שְׁתֵּי חוֹלְיֹת שֶׁעֲנַיִם
יְקָשָׁה, רָחָבִים, פְּטָחוּן, תְּמִימוּת שָׁאֵת שְׁפָלוּת
שָׁוְאוּנָה, תְּעָלָה, רָזוֹן, פְּטוּם, שְׁמָחָה, יִחוּד, אַהֲבָה,
הַעֲלָם, שְׁנִימִיתָן שֶׁל עֶלֶר הַסְּפִירוֹת? הֵיעֵה הֶזְשִׁימָה:

מה הבעיה שלך, גאוה או תאוה?

באחורי־המודעות שלנו רוחשים יצרים אפלים שונים ומשונים, עליהם אנו מוזהרים "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זֹנים אחריהם". אך מהו "אבי אבות הטומאה"? מהו השרש לכל פגמי הנפש וחולאיה?

בחב"ד גורסים ששרש הכל הוא הגאוה, הישות והנפרדות שמזינות את כל התאוות. בברסלב ההתמודדות הראשית היא דווקא עם התאוה, והתיקון הכללי הוא תיקון הברית. באמת, "אלו ואלו דברי אלהים חיים". "אחור וקדם צרתני", ויש שתי שיטות בגמרא מהו ה"אחור" — זנב, המסמל את התאוה הנמוכה, ופרצוף, המסמל את התדמית שעוטה על עצמו האדם והיא משקפת את ה'אגו' שלו, נקודת הגאוה. שתי הדעות שקולות — **זנב־תאוה** שוה בגימטריא בדיוק **פרצוף־גאוה**!

השיעור המרכזי בגליון — משמחת בית השואבה — נותן פרשנות חדשה ומופלאה לשתי הדעות על יצירת האשה מן האדם, פותח את הסוגיא מעמקי הנפש, 'מותח' אותו לשיטות בפסיכולוגיה וביולוגיה, וחותם אותה בחזרה לנושא המקורי של יחסי איש ואשה. ואל תפספסו גם את המדור החדש **לת**הא **שנת פ**ניני **ז**הה.

להצטרפות למפיצי נפלאות:
itiel@pnimi.org.il
bit.ly/niflaot-85
052-4295164 או סְרקו:

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ך

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il
רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי־פון:
073-3718719 – המספר פתוח לניידים כשרים